

DOCUMENTS DE LA
SECCIÓ FILOLÒGICA
IV

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

BIBLIOTECA FILOLÒGICA, XLVII

DOCUMENTS DE LA
SECCIÓ FILOLÒGICA
IV

BARCELONA

2003

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica

Documents de la Secció Filològica. IV. — (Biblioteca filològica ; 47)

ISBN 84-7283-665-7

I. Polanco Roig, Lluís B., ed. II. Títol

III. Col·lecció: Biblioteca filològica (Institut d'Estudis Catalans) ; 47

1. Català — Congressos

804.99(061.2)

Obra publicada per l'acord de la Secció Filològica
pres en la sessió del 14 de juny de 2002
i editada a cura de Lluís B. Polanco,
membre de l'Institut d'Estudis Catalans

© 2003, Institut d'Estudis Catalans,
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: juny de 2003
Tiratge: 6.000 exemplars

Text revisat lingüísticament per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics de l'IEC

Compost per Víctor Igual, SL
Carrer de Còrsega, 237, baixos. 08036 Barcelona

Imprès a Limpergraf, SL
Polígon industrial Can Salvatella. Carrer de Mogoda, 29-31. 08210 Barberà del Vallès

ISBN: 84-7283-665-7

Dipòsit Legal: B. 9477-2003

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

TAULA

Presentació	7
I. Termes que designen la unitat de moneda europea i la seva subdivisió: l' <i>euro</i> i el <i>cent</i>	9
II. Els termes jurídics <i>acte/aute</i> i <i>interlocutòria</i>	13
III. Sobre la grafia de la persona 1 del present d'indicatiu dels verbs a les Illes Balears	17
IV. Modificació dels noms dels temps verbals	21
V. Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional	25
VI. Proposta de transcripció de l'hebreu en textos escrits en català	39
VII. Pel reconeixement de la unitat de la llengua catalana	73
VIII. Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans davant la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua	77
IX. La llengua catalana a la Unió Europea	81

PRESENTACIÓ

Amb un lapse de gairebé set anys d'ençà de l'aparició del tercer, la Secció Filològica de l'IEC publica aquest quart lliurament de la sèrie de reculls de documents públics de caràcter divers (majorment, normatius o paranormatius, alguns documents de treball, declaracions de la Secció o del Ple de l'IEC, etc. El lapse és comprensible, ja que, en l'endemig, han aparegut els Documents normatius 1962-1996 (publicats el 1997) i altres obres de més envergadura.

La publicació d'alguns treballs en els volums de la sèrie pot haver estat reiterativa (sovint la intenció era facilitar la consulta de documents dispersos); avui, però, ens trobem de vegades amb una doble reiteració, per tal com molts d'aquests documents poden consultar-se en línia a l'espai de l'IEC de la xarxa Internet. Tanmateix, sigui perquè no tothom hi està avesat, sigui perquè aquesta difusió no substitueix la comoditat de lectura del llibre, per molt que la Xarxa n'estalviï l'espai i el pes a les lleixes, creiem que serà agraïda l'aparició d'aquesta col·lecció de treballs.

En aquest volum, el lector trobarà recomanacions el contingut de les quals pot semblar obsolet, de tant com s'ha integrat en la vida quotidiana de tota la gent, com la relativa al mot euro. L'ús acabarà, si no ho ha fet ja, imposant el criteri fet públic a l'avançada de la implantació material de la nova moneda, perquè no respon sinó a l'estructura de la llengua. La intervenció sobre els termes acte/aute i interlocutòria fou difosa al seu moment entre els professionals primerament afectats.

La modificació de l'acord sobre la persona 1 del present d'indicatiu balear respon a una voluntat d'unificació ortogràfica entre varietats de la llengua catalana, concretament la baleàrica i la valenciana. Com en altres volums, no hi manquen acords sobre determinats topònims del territori o altres informacions d'interès.

Així mateix, la modificació de la terminologia gramatical relativa als temps verbals, que ha estat aplicada a la gramàtica de l'IEC, és justificada en un breu document. Es tracta d'un problema complex que no ha estat resolt definitivament en llengües diverses; però, en termes generals, la proposta esdevé més simple i adequada a la realitat dels valors gramaticals intrínsecs de la llengua catalana, sense, d'altra banda, desviar-se gaire de la tradició anterior.

Els criteris per a l'aplicació al català de l'alfabet fonètic internacional sequiren l'acord de la Secció d'adoptar-lo per a les publicacions de l'IEC. Ben entès, seran agraïdes pels professionals de la fonètica i la lingüística, i també pels recollctors de noms de lloc o els autors de monografies sobre la toponímia o la dialectologia locals, entre altres.

La proposta de transcripció de l'hebreu al català s'afegeix a les ja elaborades sobre l'àrab i el rus, i molt ens plauria que la intervenció de la Secció servis per a unificar criteris entre hebraïstes i per a orientació de documentalistes, bibliotecaris i periodistes.

Finalment, tres declaracions institucionals aprovades pel Ple de l'Institut sobre qüestions relacionades amb la llengua catalana tanquen aquest publicació.

La Secció Filològica de l'IEC ha planificat ja el cinquè lliurament de la sèrie, el qual contindrà els documents elaborats de la gramàtica de l'IEC, amb la voluntat de fer-ne públiques l'orientació conceptual (el model de llengua que hom vol proposar des de la institució normativa) i els continguts descriptius i normatius.

Novembre de 2002

I

**TERMES QUE DESIGNEN
LA UNITAT DE MONEDA EUROPEA
I LA SEVA SUBDIVISIÓ: L'*EURO* I EL *CENT***

(Acord del 16 de gener de 1998)

El 16 de gener de 1998 la Secció Filològica aprovà l'acord sobre els termes que designen la unitat de moneda europea i la seva subdivisió, el qual es reprodueix a continuació.

TERMES QUE DESIGNEN LA UNITAT DE MONEDA EUROPEA I LA SEVA SUBDIVISIÓ: L'EURO I EL CENT

1

Els termes masculins *euro* ('unitat monetària de la Unió Europea') i *cent* ('centèsima part de l'euro') prenen en plural les formes *euros* i *cents*, respectivament, d'acord amb les regles de formació del plural en català.

2

Tanmateix, d'acord amb el considerant número 2 de la Proposta de reglament (CE) adoptada pel Consell de la Unió Europea el 7 de juliol de 1997, relativa a la introducció de l'euro, «l'elecció del nom *cent* no impedeix la utilització de variants d'aquesta denominació en l'ús quotidià dels estats membres». Així doncs, res no obsta perquè el mot *cèntim*, que ja existeix en la llengua catalana, pugui designar també, quan pertoqui, la centèsima part de la moneda que substituirà la pesseta. Aquest significat ja és recollit en el *Diccionari de la llengua catalana*, atès que el mot hi és definit com a «moneda que val la centèsima part d'una unitat monetària».

Per aquest motiu, la Secció Filològica recomana d'emprar, preferiblement, el terme *cèntim* com a designació usual en català de la subdivisió de l'euro.

3

Finalment, la Secció Filològica considera que, en la pronúncia dels termes *euro* i *cent*, s'han de tenir en compte les diferències fonètiques derivades de la diversitat dialectal que afecten, especialment, la qualitat de les vocals d'a-

quests dos mots i el grup consonàntic *nt* del mot *cent*. Així, per exemple, en el cas del català central, la *e* de tots dos mots s'ha de pronunciar oberta, i la vocal final de *euro* s'ha de pronunciar com una *u*; i, en el cas del valencià, la *t* de *cent* s'ha de pronunciar.

II

**ELS TERMES JURÍDICS
*ACTE/AUTE I INTERLOCUTÒRIA***

(Acord del 17 d'abril de 1998)

El 17 d'abril de 1998 la Secció Filològica aprovà l'acord sobre els termes jurídics acte/aute i interlocutòria que tot seguit es reproduïx.

ELS TERMES JURÍDICS *ACTE/AUTE* I *INTERLOCUTÒRIA*

1

La terminologia jurídica catalana moderna és defectiva a causa de les limitacions funcionals òbvies que n'han impedit el desenvolupament normal. Això fa que la normalització lingüística de l'àmbit jurídic topi amb obstacles d'ordre terminològic i, també, d'ordre psicosocial.

Un dels casos que sembla plantejar més problemes d'acceptació i de fixació és l'equivalent català del terme castellà *auto*, que, segons la Real Academia Española,¹ ha d'ésser entès, en aquest acceptió, com la «forma de resolució judicial, fundada, que decide cuestiones secundarias, previas o incidentales, para las que no se requiere sentencia».

Aquest mot apareix sovint traduït per *acte* en els mitjans de comunicació catalans, la qual cosa dóna peu a interpretacions ambigües o del tot errònies —degudes sobretot a la significació massa genèrica i diversificada d'aquest mot—, i per *aute* en els textos jurídics andorrans. Especialment pel que fa a aquesta segona forma, l'ús jurídic d'aquest terme, en el sentit esmentat, ja va ésser rebutjat per Pompeu Fabra.

2

El Consell Supervisor del TERMCAT, integrat per membres de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i del TERMCAT mateix, va aprovar, el dia 19 de gener de 1988, el terme *interlocutòria* per a designar la «resolució judicial motivada que decideix una incidència en un procés i no les qüestions de fons, que

1. *Diccionario de la lengua española*, 21a ed., Madrid, Espasa Calpe, 1992.

han d'ésser resoltes per mitjà de sentència», i amb aquesta definició ha quedat recollit en el *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC.

L'adopció del terme *interlocutòria* per a traduir el castellà *auto* és avalada per l'opinió d'especialistes i per la coincidència formal del terme en altres llengües, per bé que emprat com a adjectiu (angl., *interlocutory order*; fr., *ordonnance interlocutoire* —també com a substantiu, *un interlocutoire*—; it., *decisione interlocutoria*; port., *sentença interlocutória*). Actualment, aquest terme és el que difonen els assessors lingüístics dels jutjats, i ha estat acceptat i usat pels jutges en processos instruïts en català.

L'acceptació del terme *acte* com a equivalent del castellà *auto* en altres fonts lexicogràfiques anteriors a l'aparició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC no té caràcter normatiu i no s'adiu amb les recomanacions terminològiques dels organismes normalitzadors oficials.

3

Per tot això, i perquè hom ha observat la pervivència d'usos inadequats, la Secció Filològica de l'IEC recorda que el terme que s'ha de fer servir en el sentit damunt dit és *interlocutòria*, i no *acte*, i desaconsella, així mateix, l'ús del terme *aute* amb aquest mateix valor.

III

SOBRE LA GRAFIA DE LA PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU DELS VERBS A LES ILLES BALEARS

(Acord del 15 de maig de 1992,
modificat el 2 de juliol de 1999)

La Secció Filològica aprovà, el 15 de maig de 1992, l'acord sobre la grafia de la primera persona del present d'indicatiu dels verbs en els parlars baleàrics. Aquest acord fou modificat, en el punt 2, per l'acord del 2 de juliol de 1999. El text que segueix reproduïx l'acord modificat.

Pel que fa a altres aspectes de la conjugació verbal en els parlars balears, vegeu el fascicle de morfologia de la Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana (2a reimpressió de la 4a edició, 2001).

SOBRE LA GRAFIA DE LA PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU DELS VERBS A LES ILLES BALEARS

1.1. En general, la persona 1 del present d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació no pren cap terminació i s'hi manté gràficament la consonant final del radical.

Aquest criteri és aplicable igualment als casos que donen com a resultat terminacions gràfiques existents en altres mots de la llengua, fora de la flexió verbal (vegeu els casos de la llista A), com als que donen lloc a terminacions insòlites fora de la flexió dels verbs (vegeu els casos de la llista B).

LLISTA A

Acab(ar), eixalb(ar), arramb(ar), destorb(ar), caç(ar), aplac(ar), alç(ar), bolc(ar), desbanc(ar), llanç(ar), escapç(ar), embarc(ar), reforç(ar), rasc(ar), crid(ar), bald(ar), arrend(ar), tard(ar), agaf(ar), escalf(ar), triomf(ar), amag(ar), colg(ar), arromang(ar), embarg(ar), remei(ar), regal(ar), ball(ar), rem(ar), calm(ar), arm(ar), aplan(ar), altern(ar), escap(ar), palp(ar), acamp(ar), extirp(ar), pisp(ar), prepar(ar), cas(ar), espols(ar), prems(ar), descans(ar), eclips(ar), dispers(ar), rescat(ar), falt(ar), cant(ar), tempt(ar), afart(ar), bast(ar), pretext(ar), creu(ar), relax(ar), baix(ar), pix(ar), fix(ar), enganx(ar), escor(ar), despatx(ar), bany(ar).

LLISTA B

Sembl(ar), vincl(ar), encercl(ar), mescl(ar), infl(ar), arregl(ar), veïl(ar), ratll(ar), eixampl(ar), parl(ar), legisl(ar), entusiasma(ar), ritm(ar), dign(ar), condemn(ar), reguitn(ar), celebr(ar), sembr(ar), arr(ar), ensucr(ar), esfon-

dr(ar), *desxifrar(ar)*, *alegr(ar)*, *colr(ar)*, *honor(ar)*, *compr(ar)*, *emporpr(ar)*, *aspr(ar)*, *estupr(ar)*, *amarr(ar)*, *penetr(ar)*, *filtr(ar)*, *entr(ar)*, *registr(ar)*, *dubt(ar)*, *redact(ar)*, *empremt(ar)*, *capt(ar)*, *obst(ar)*, *inst(ar)*, *llev(ar)*, *salv(ar)*, *minv(ar)*, *observ(ar)*, *recolz(ar)*, *localitz(ar)*, *esbutz(ar)*.

Observacions

Les consonants dobles *-ll*, *-nn*, i *-ss*, amb què acaben alguns radicals, es redueixen respectivament a *-l*, *-n* i *-s*: *vacil* (de *vacillar*), *nan* (de *nannar*) i *pas* (de *passar*).

Es manté, en canvi, la terminació *-rr*: *amarr* (de *amarrar*), en oposició a *amar* (de *amarar*).

1.2. Si el radical acaba en *-e* o *-i* (*crear*, *estudiar*), la persona 1 adopta la terminació *-i*, que forma diftong amb la vocal final del radical: *crei*, *estudii*. No adopten desinència els radicals acabats en *-i* consonàntica (precedida de vocal): *espai(ar)*, *remei(ar)*, *enjoi(ar)*, *alui(ar)* (v. l'epígraf 1.1).

Si el radical acaba en *-o* o *-u* (*incoar*, *suar*), la persona 1 adopta la terminació *-u*, que forma diftong amb la vocal final del radical: *incou*, *suu*. No adopten desinència els radicals acabats en *-u* consonàntica (precedida de vocal): *encau(ar)*, *creu(ar)*, etc. (v. l'epígraf 1.1).

Els radicals acabats en *-u* semiconsonàntica (*enaiguar*, *adequar*) adopten en la persona 1 la terminació *-o* (*enaiguo*, *adequo*).

1.3. Quan el radical acaba en *-j* o *-g* palatals, la persona 1 sol adoptar la grafia *-ig*: *rajar/raig*, *festejar/festeig*, *enfastijar/enfastig*, *gojar/goig*, *pujar/puig*. Aquest és també el cas dels radicals acabats en *-auj* (*assuaubar*) i *-euj* (*agreubar*), en els quals la sibilant palatal va precedida d'una *-u* no sil·làbica: *assuaunig*, *agreunig*.

Per contra, si la sibilant palatal va precedida de consonant, es manté la grafia del radical, com en els verbs de l'epígraf 1.1: *viatjar/viatj*, *assetjar/assetj*, *desitjar/desitj*, *allotjar/allotj*, *enutjar/enutj*, *menjar/menj*, *forjar/forj*.

2. Els verbs regulars de les conjugacions segona i tercera (purs) no prenen tampoc cap terminació per a la persona 1: *bat*, *admet*, *ret*, *romp*, *puny*, *sent*, *mor*, *dorm*, *bull*, etc. La persona 1 de *fugir* és *fui*, com en els casos semblants de l'epígraf 1.3.

Les formes de la persona 1 dels verbs de les conjugacions segona i tercera (purs) amb els radicals acabats en *-b* o *-d* s'escriuen, respectivament, amb *-p* o *-t* finals, talment com les formes de la persona 3: *cap*, *decep*, *rep*, *put*.

IV

**MODIFICACIÓ DELS NOMS
DELS TEMPS VERBALS**

(Acord del 17 de maig de 2002)

La Secció Filològica aprovà, el 17 de maig de 2002, la modificació dels noms dels temps verbals. Així mateix, acordà de fer-ne difusió i d'aplicar-la en el text de la gramàtica normativa que s'estava redactant.

MODIFICACIÓ DELS NOMS DELS TEMPS VERBALS

La diversitat de temps verbals i la riquesa de relacions temporals, aspectuals i modals que expressen explica que les denominacions usades per a designar-los presentin certes vacil·lacions, es basin en criteris heterogenis i discrepin a vegades de les que s'usen en llengües veïnes.

Les denominacions més comunament utilitzades en català són en uns casos massa extenses (p. ex., *pretèrit perfet simple*), en uns altres resulten poc transparents (*pretèrit indefinit*) i en uns altres, encara, amaguen el paralelisme existent entre l'indicatiu i el subjuntiu (*ha cantat* és un indefinit, mentre que *hagi cantat* és un perfet).

Tenint en compte aquesta situació, la Secció Filològica de l'IEC acordà revisar la nomenclatura dels temps verbals, a partir, entre d'altres, de les premisses següents:

- a) L'adequació conceptual de les denominacions al valor de cada temps.
- b) El manteniment de les denominacions tradicionals (especialment les utilitzades en la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra de 1933 i en el DIEC), sempre que no plantegessin problemes d'adequació.
- c) El paralelisme entre les denominacions dels temps d'indicatiu i de subjuntiu.
- d) L'economia i la simplicitat, en l'extensió de cada denominació.
- e) L'ús d'etiquetes formals per a indicar exclusivament distincions formals (i no distincions de caràcter funcional).

D'acord amb aquestes premisses, s'aprovaren les denominacions que figuren en el quadre 1.

Aquesta proposta no pretén ser rupturista i, de fet, únicament s'aparta de la que apareix en la *Gramàtica* de Fabra i en el DIEC (tant en els models com en les entrades referides al nom dels temps) en l'ús del terme *perfet* per a referir-se a la forma *ha cantat* (i no a *cantà* o *va cantar*) i en la substitució del terme *pretèrit* pel terme *passat*.

QUADRE 1
Noms dels temps verbals

<i>Indicatiu</i>	<i>Subjuntiu</i>
present <i>canta</i>	present <i>canti</i>
futur <i>cantarà</i>	
perfet <i>ha cantat</i>	perfet <i>hagi cantat</i>
futur perfet <i>haurà cantat</i>	
passat (simple o perifràstic) <i>cantà o va cantar</i>	passat (perifràstic) <i>vagi cantar</i>
imperfet <i>cantava</i>	imperfet <i>cantés</i>
condicional <i>cantaria</i>	
plusquamperfet <i>havia cantat</i>	plusquamperfet <i>hagués cantat</i>
condicional perfet <i>hauria cantat</i>	
passat anterior <i>hagué cantat o va haver cantat</i>	passat anterior (perifràstic) <i>vagi haver cantat</i>

Amb aquests canvis: *a*) s'elimina el terme *indefinit* (que resulta poc adequat aplicat al verb i que s'usa amb un valor diferent en la tradició gramatical castellana); *b*) s'empra la mateixa denominació per a *ha cantat* i *hagi cantat*; *c*) es reforça la pertinença de *ha cantat* al conjunt de temps que es conjuguen amb l'auxiliar *haver*, sense que això pugui ser motiu de confusió: *ha cantat* és un perfet, *haurà cantat* un futur perfet, *hauria cantat* un condicional perfet, etc., i *d*) s'adopta l'etiqueta *passat*, més transparent que la de *pretèrit* i semblant a la que s'usa en anglès (*past*), en francès (*passé*) i en italià (*passato*).

V

**APLICACIÓ AL CATALÀ
DELS PRINCIPIS DE TRANSCRIPCIÓ
DE L'ASSOCIACIÓ FONÈTICA
INTERNACIONAL**

(Acord de l'11 de desembre de 1998)

El Ple de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans acordà, en la seva sessió ordinària del dia 18 d'abril de 1997, d'adoptar l'alfabet fonètic internacional per a la representació dels sons amb criteris fonètics.

En compliment d'aquest acord, el dia 11 de desembre de 1998 el Ple de la Secció aprovà els criteris que segueixen per a l'aplicació al català dels principis de l'Associació Fonètica Internacional per a la representació gràfica dels sons, que foren publicats en un opuscle independent aparegut l'any 1999.

APLICACIÓ AL CATALÀ DELS PRINCIPIS DE TRANSCRIPCIÓ DE L'ASSOCIACIÓ FONÈTICA INTERNACIONAL

CRITERIS PER A L'APLICACIÓ AL CATALÀ DELS PRINCIPIS DE REPRESENTACIÓ GRÀFICA DELS SONS DE L'ASSOCIACIÓ FONÈTICA INTERNACIONAL

L'adopció del sistema de notació conegut amb el nom d'*alfabet fonètic internacional* (AFI) implica l'assumpció d'uns principis determinats sobre la naturalesa de la parla i sobre la manera d'interpretar-la. Entre aquests principis, cal destacar els següents:

— Hi ha aspectes de la llengua parlada que són lingüísticament pertinents i altres que no ho són.

— La llengua parlada pot ésser representada com una seqüència de sons discrets o segments.

— Aquests segments poden ésser dividits en dues grans categories: consonants i vocals.

— La descripció fonètica d'aquests segments pot ésser feta d'acord amb la manera de produir-los o amb les seves característiques acústiques o auditives.

— Així mateix, certs aspectes suprasegmentals de la parla, com l'accent o el to, han d'ésser representats independentment dels segments.

D'acord amb aquests principis, la relació de signes utilitzats per l'AFI es presenta organitzada en diverses seccions: dues taules de consonants, una taula de vocals, una d'altres signes, una llista de diacrítics i una altra de suprasegmentals (vegeu la fig. 1).

D'altra banda, aquest sistema de notació parteix del principi de representar allò que és lingüísticament pertinent, tot i reconèixer, però, que no sempre és fàcil establir els límits entre allò que és pertinent i allò que no ho és. En principi, quan dos sons són molt semblants i no s'utilitzen per a dis-

tingir significats diferents, poden ésser representats amb el mateix signe, però l'ús de signes diferents i de diacrítics permet distingir amb representacions diferents aquests sons quan convé de fer-ho. Els objectius de l'AFI són de fornir els signes per a representar d'una manera inequívoca els inventaris fonològics, però també de permetre representar els detalls de les realitzacions fonètiques; segons les necessitats de cada cas, la *transcripció fonètica* pot ésser guiada per principis més pròxims al contrast fonològic (*transcripció ampla*) o bé pot pretendre representar més detalladament certs matisos de la pronunciació dels sons (*transcripció estreta*); si la transcripció es fa en termes estrictament de fonemes, es tracta d'una *transcripció fonològica*. La barra inclinada (/), posada a l'inici i al final de la seqüència transcrita, indica que es tracta de transcripció fonològica (/a/), i els claudàtors ([,]), posats a l'inici i al final respectivament, indiquen que es tracta de transcripció fonètica ([a]).

A l'hora d'aplicar els criteris de l'AFI a la representació o transcripció d'una llengua determinada cal tenir en compte que els signes tenen un valor general i que un mateix signe pot ésser utilitzat en diferents llengües per a representar sons que no són idèntics; dit d'una altra manera, un signe pot ésser utilitzat amb un valor que no és el propi, sempre, però, que la llengua en qüestió no posseeixi el so que correspon al valor propi del signe, o bé aquest no sigui el més general. Així, per exemple, els signes [β], [ð] i [ʎ], que en el quadre de l'AFI són definits com a representació de sons fricatius, poden ésser utilitzats en català —que no posseeix aquests sons fricatius— per a la representació dels sons aproximants corresponents; d'acord amb això, el mateix signe [ð] és utilitzat, en anglès, per a representar el so fricatiu del mot *father*, i, en català, per a representar el so aproximant del mot *fada*; hi ha, però, en general, la possibilitat d'expressar aquests matisos i utilitzar diacrítics per a indicar-los, si cal; així, es pot distingir el so fricatiu [ð] del so aproximant [ð̥] usant el diacrític que indica una obertura més gran; l'AFI, però, recomana reduir l'ús dels diacrítics als casos més necessaris. De la mateixa manera, per exemple, el signe [t] s'utilitza en anglès per a la representació de l'articulació més habitual d'aquest so oclusiu, que és alveolar, mentre que en català podem utilitzar aquest mateix signe per a la representació més habitual d'aquesta consonant oclusiva, que és dental; si es vol indicar l'articulació alveolar que pot adoptar aquesta consonant en català en certs casos (*festa*, *batre*), hom pot recórrer per a precisar aquest matís al diacrític que indica articulació més endarrerida que l'habitual [t]. I així en d'altres casos comparables.

D'altra banda, l'AFI pretén fornir els signes, els diacrítics i els suprasegmentals necessaris per a la representació dels sons de la major part de les llengües del món; és per això que en conté un nombre important. La representa-

ció adequada de cada llengua en particular requereix, però, la utilització només d'una part d'aquests signes.

Els quadres adjunts (vegeu la fig. 2) recullen els signes necessaris per a la representació dels sons més generals i sistemàtics del català d'acord amb els criteris exposats. A continuació hi ha una exemplificació de la diversa mena de signes emprats. Cal entendre que, si les necessitats de representació en un cas concret superen aquestes previsions, hom pot recórrer al quadre general de l'AFI i a les instruccions de l'Associació Fonètica Internacional.¹

EXEMPLIFICACIÓ

1. CONSONANTS

1.1. *Oclusives*

Les consonants de la columna de l'esquerra són sordes i les de la columna de la dreta són sonores. Les consonants sonores són oclusives o aproximants, segons els contextos, en la major part de parlars catalans.

p	<i>pas</i>	b	<i>tomba; barra</i> (cf. § 1.7, «Aproximants», [β])
t	<i>temps</i>	d	<i>sonda; dama</i> (cf. § 1.7, «Aproximants», [ð])
k	<i>camp, quin</i>	g	<i>engany, enguixar; gana, guerra</i> (cf. § 1.7, «Aproximants», [ɣ])

1.2. *Nasals*

m	<i>mà</i>
ɱ	<i>èmfasi</i>
n	<i>nas</i>
ɲ	<i>banya</i>
ŋ	<i>ganga</i>

1. «Handbook of the International Phonetic Association: A guide to the use of the International Phonetic Alphabet», *Journal of the International Phonetic Association*, vol. 25, núm. 1 (1995), p. 3-48.

1.3. *Vibrant*r *ram, barra*1.4. *Bategant*r *mare*1.5. *Fricatives*

Les consonants de la columna de l'esquerra són sordes i les de la dreta són sonores.

f	<i>fusta</i>	v	<i>vaca</i>
s	<i>sac, bossa, veça</i>	z	<i>zona, casa</i>
ʃ	<i>xiular, faixa</i>	ʒ	<i>gel, jove</i>

1.6. *Africades*

Les consonants de la columna de l'esquerra són sordes i les de la dreta són sonores. El primer dels dos signes utilitzats en la representació de cada un d'aquests sons complexos indica un primer període oclusiu de la mateixa localització articulatòria que indica el segon signe, sense que calgui especificar aquest caràcter homorgànic amb l'ús de cap diacrític. D'altra banda, l'ús de la lligadura ([̥̂]) és opcional, però és recomanable sobretot quan calgui precisar que es tracta d'una consonant africada i no de la seqüència d'una consonant oclusiva i una de fricativa.

ts̥	<i>potser</i>	d̥z̥	<i>dotze</i>
tʃ̥	<i>fletxa, boig</i>	d̥ʒ̥	<i>viatjar, fetge, adjunt</i>

1.7. *Aproximants*

El caràcter aproximant ([β], [ð], [ɣ]) o oclusiu ([b], [d], [g]) de les consonants bilabial, dental i velar és regulat pel context en la major part de parlars catalans. Els sons [j] (o [i̯]) i [w] (o [u̯]), atenent la seva naturalesa fonètica, també són anomenats *graduals*.

- β *roba; la barra* (cf. § 1.1, «Oclusives», [b])
- ð *boda; la dama* (cf. § 1.1, «Oclusives», [d])
- ɣ *biga, foguera; la gana, la guerra* (cf. § 1.1, «Oclusives», [g])
- j *iode, noia, aire* (cf. § 4, «Diacrítics», [i])
- w *uadi, cauen, caure* (cf. § 4, «Diacrítics», [u])

1.8. *Laterals*

- l *bola*
- ʎ *llamp*

2. VOCALS

- i *pit*
- e *feſta*
- ɛ *mel*
- ə *casa, mare* (català oriental)
- a *mar*
- ɔ *cor*
- o *coma*
- u *dur*

3. SIGNES COMPLEMENTARIS

A més dels esmentats, que representen sons sistemàtics del català, alguns altres signes poden ésser utilitzats per a representar variants de pronunciació més o menys ocasionals, o bé modalitats geogràfiques o socials.²

Així, els sons oclusius palatals sord i sonor propis del mallorquí, en mots com *casa* i *gana*, poden ésser representats pels signes [c] i [ɟ], respectivament.

La realització aproximant que adopta el so [r], en mots com *cara*, en pronunciació relaxada, pot ésser representat pel signe [ɹ].

El signe [x] pot representar el so fricatiu velar sord usat en certs castellanismes.

El signe [h] pot representar la consonant aproximant sorda, habitualment glotal, que trobem en expressions com *ehem, ha! ha!*

2. Per a la localització d'aquests signes en la classificació fonètica dels sons, vegeu la fig. 1.

El signe [æ] pot representar la variant especialment oberta que adopta la vocal [ɛ] en valencià i en mallorquí.

El signe [ɐ] pot ésser emprat per a representar la variant especialment oberta que presenta la vocal [ə] en certs parlars de l'àrea de Barcelona.

El signe [ɑ] pot representar la variant posterior que presenta la vocal [a] final de mot en certes regions.

El signe [œ] pot representar la vocal mitjana anterior labialitzada pròpia dels parlars capcinesos.

4. DIACRÍTICS

Els diacrítics poden ésser utilitzats per a la representació de certs matisos dels sons catalans quan calgui indicar aquests detalls en la transcripció. A continuació són especificats alguns d'aquests possibles usos.

El diacrític [̣], que indica una articulació més endarrerida que la representada pel signe sense diacrític, pot ésser utilitzat per a indicar realitzacions alveolars de les consonants dentals [t] i [d] ([ṭ], [ḍ]) en mots com *feſta*, *esdevenir*, o bé per a indicar variants postalveolars o prepalatals de la consonant nasal alveolar [n] ([ṇ]) en mots com *engegar*, *panxa*.

El diacrític [̤], que indica una articulació més avançada que la representada pel signe sense diacrític, pot ésser utilitzat per a indicar realitzacions avançades dels sons velars [k] i [g] ([k̤], [g̤]) davant vocals palatals (*quimera*, *guix*).

El diacrític [̥], que indica caràcter sil·làbic, pot ésser utilitzat si es vol indicar aquesta naturalesa de la consonant final en casos com el mallorquí *compr* [f̥], *sembl* [l̥].

El diacrític [̦], que indica articulació dental, pot ésser utilitzat per a representar les variants dentals dels sons alveolars [n] i [l] ([n̦], [l̦]), en casos com *canta*, *fonda*, *falta*, *balda*.

El diacrític [̧] pot ésser utilitzat per a indicar el caràcter velaritzat del so [l] ([ļ]), més o menys general en part dels parlars catalans, sobretot en certs contextos.

El diacrític [̨] indica caràcter asil·làbic associat a signes que sense diacrític representen sons sil·làbics. Pot ésser utilitzat associat a [i] i a [u] ([į], [ų]) en mots com *aire*, *caure* o seqüències com *ja hi vaig*, *fa un any* (cf. § 1.7, «Aproximants»), si es vol indicar que aquests sons són més oberts que en posició prevocàlica (representats en aquest cas pels signes [j] i [w], respectivament). També pot ésser utilitzat amb els signes corresponents a altres vocals, quan calgui representar una pronunciació asil·làbica ocasional, en seqüències com *ja era mort* [ę], *allà on vulguis* [ǫ].

El diacrític [˘], que indica una articulació més baixa o oberta, pot ésser utilitzat per a representar les vocals mitjanes del rossellonès [ɛ̘], [ɔ̘], i també per a indicar el caràcter molt obert de la vocal [ɔ] ([ɔ̘]) en alguns parlars.

5. SUPRASEGMENTALS

Els signes [ˈ] i [ˌ] col·locats abans de la síl·laba corresponent serveixen per a indicar els dos nivells d'accent (primari i secundari, respectivament); tot i que no forma part del sistema de representació de l'AFI, hi ha un costum més o menys estès de representar aquests accents amb els signes [ˈ] i [ˌ], respectivament, col·locats damunt la vocal nuclear de la síl·laba accentuada.

La barra vertical simple [|] i la barra vertical doble [||] poden ésser utilitzades per a indicar pauses menors i pauses majors, respectivament.

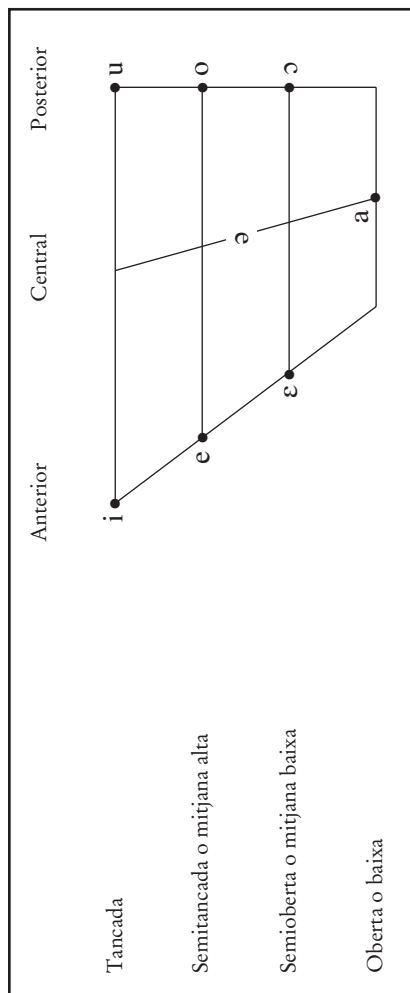
El signe [ː] posat a continuació d'un signe segmental ([bː], [aː]) indica el caràcter llarg del so que aquest representa.

FIGURA 2
*Consonants**

	Bilabial	Labiodental	Dental	Alveolar	Prepalatal	Palatal	Velar	Labiovelar
Oclusiva	p b		t d				k g	
Nasal	m	ɱ		n		ɲ	ŋ	
Vibrant				r				
Bategant				r				
Fricativa		f v		s z	ʃ ʒ			
Africada				ʦ ʣ	ʧ ʤ			
Aproximant	β		ð			j	ɣ	w
Lateral				l		ʎ		

* En les caselles que contenen dos signes, el de la dreta representa la consonant sonora.

Vocals

VI

**PROPOSTA DE TRANSCRIPCIÓ
DE L'HEBREU EN TEXTOS ESCRITS
EN CATALÀ**

(Acord del 14 de juny de 2002)

La Secció Filològica, en la reunió tinguda el 14 de juny de 2002, aprovà la «Proposta de transcripció de l'hebreu en textos escrits en català», que tot seguit es reproduïx.

PROPOSTA DE TRANSCRIPCIÓ DE L'HEBREU EN TEXTOS ESCRITS EN CATALÀ

INTRODUCCIÓ

Aquesta proposta va ser elaborada, en una primera redacció, per una comissió de membres de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics formada per M. Esperança Barjau, Tessa Calders, Pere Casanellas, Eduard Feliu, Joan Ferrer i Manel Forcano. Va actuar de president Eduard Feliu, president de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics, i de secretari i ponent redactor, Pere Casanellas. Es van mantenir contactes amb Mercè Ramon i, posteriorment, Gemma Linares, del Servei de Normalització Bibliogràfica de la Biblioteca de Catalunya, i amb Damià Roure, director de la Biblioteca de Montserrat.

Posteriorment, el text va ser revisat per la Comissió de transcripció i transliteració de la Secció Filològica de l'IEC, formada per Jordi Carbonell, Joaquim Mallafre, Lluís B. Polanco i Jordi Sarsanedas, en diverses reunions tingudes amb Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica, i Pere Casanellas, com a representant de la Societat Catalana d'Estudis Hebraics.

* * *

L'àmbit d'aquesta proposta és el de diverses possibles conversions de l'hebreu a l'alfabet llatí (de vegades completat amb diacrítics) per a ús de lectors catalans. No s'hi inclou, per tant, la conversió a altres alfabetos, com és el cas de l'alfabet fonètic internacional (AFI).¹

1. Sobre la representació dels sons de l'hebreu modern per mitjà dels caràcters de l'AFI, es pot consultar Asher LAUFER, «[Illustrations of the IPA:] Hebrew», a *Journal of the International Phonetic Association*, vol. 12, núm. 2 (desembre 1990), p. 40-43.

No s'hi inclou tampoc el procediment d'adaptació fonicogràfica de mots hebreus al català ni cap procediment de transliteració, entesa com a representació exacta dels caràcters hebreus.

Per a la transliteració es disposa de les normes ISO 259 (transliteració rigorosa) i ISO 259-2 (transliteració simplificada). Per tant, es recomana fer servir aquestes normes, especialment la ISO 259, en els casos en què calgui transliterar el text hebreu (per exemple, en epigrafia o numismàtica, estudis lingüístics, etc.).² Quan es fan servir programes o sistemes informàtics que no permeten escriure determinats caràcters d'aquestes normes ISO (per exemple, *b*, *t*, *s*) es pot fer servir el sistema —d'àmplia difusió— dissenyat per a la transliteració de l'hebreu bíblic en els arxius informàtics de la *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, que fa servir exclusivament cinquanta caràcters dels noranta-tres inclosos en el joc ASCII.³

1. TRANSCRIPCIÓ RIGOROSA DE L'HEBREU CLÀSSIC

Es tracta d'un sistema de conversió que pren com a llengua convertida l'hebreu puntuat pels masoretas tiberiencs,⁴ és a dir, que representa totes les

2. ORGANISATION INTERNATIONALE DE NORMALISATION, *Documentation: Translittération des caractères hébraïques en caractères latins. ISO 259*, Ginebra, ISO, 1984. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION, *Information and documentation: Transliteration of Hebrew characters into Latin characters. Part 2: Simplified transliteration. ISO 259-2*, Ginebra, ISO, 1994. Aquestes normes ISO es poden obtenir a les oficines de les associacions representants de l'Organització Internacional per a la Normalització (AENOR a Espanya; a Barcelona, també a l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya i a l'Institut Català de Tecnologia). També es poden consultar en el treball de Pere CASANELLAS, «Transliteració i transcripció de l'hebreu. Una nova proposta», en *El text: Lectures i història*, Barcelona, PAM i ABCat, 2001, coll. «Scripta Biblica», 3, p. 245-248, 352-358.

3. L'edició informàtica de la *Biblia Hebraica Stuttgartensia* va ser començada per la Universitat de Michigan i les Claremont Graduate Schools; per això aquest sistema de transliteració s'acostuma a conèixer per *transliteració Michigan-Claremont de la BHS* (abreujadament, MC-BHS). Aquest sistema de transliteració es pot consultar en l'article de Pere CASANELLAS, «Transliteració i transcripció...», 2001, p. 240-241, 344-350.

4. Els masoretas són els savis jueus que entre els segles VI i X dC es van dedicar a vocalitzar el text hebreu i arameu de la Bíblia, a posar-hi accents o marques de cantil·lació i a dotar-lo d'un conjunt de notes marginals que constitueixen una mena d'aparat crític anomenat *masora*. Entre les escoles de masoretas destaca la de Tiberíades. Anomenem *masorètic* el text hebreu puntuat pels masoretas (amb vocals i altres signes auxiliars). El text establert d'aquesta manera pels masoretas tiberiencs ha esdevingut el text tradicional o clàssic de la Bíblia hebrea. L'hebreu modern també és basa en l'hebreu masorètic, si bé, pel que fa a l'escriptura, el text puntuat només es fa servir en determinades ocasions (poesia, llibres per a l'aprenentatge de la llengua, etc.), i pel que fa a la fonètica i fonologia, moltes de les distincions que representa la puntuació masorètica s'han perdut en la pronunciació actual.

distincions de fonemes i sons que els masorettes de l'escola tiberienca van voler representar a través de la seva puntuació del text consonàntic hebreu rebut.

El llenguatge de conversió no és el català, sinó un conjunt de caràcters de l'alfabet llatí ampliat amb alguns diacrítics, amb una lletra volada (°) i amb alguns caràcters afegits (*æ*, ? o bé ' , ? o bé °).

Es distingeix de la transliteració estricta perquè transcriu de manera diferent un mateix caràcter hebreu segons el fonema que representa en cada cas concret. Així, el caràcter ו es transcriu per *û* quan té valor vocàlic i per *ww* quan té valor consonàntic; el *dagueix* en les consonants *begadkefat* (כ, ג, ד, ב, פ i ת) es transcriu duplicant la consonant quan indica geminació i no es transcriu en cas contrari; els caràcters consonàntics ה, י i ו es transcriuen per *h*, *y* i *w* quan tenen valor consonàntic i normalment no es transcriuen (sinó que s'escriu el corresponent diacrític de vocal llarga sobre la vocal) quan són *matres lectionis*; el *xevà* no es transcriu quan és quiescent i sí quan és mòbil, etc.

Es distingeix de la transcripció fonètica en general, principalment perquè les consonants *begadkefat* (כ, ג, ד, ב, פ i ת) es transcriuen preferiblement per *b*, *g*, *d*, *k*, *p* i *t*, independentment del so, oclusiu o fricatiu, que tinguin en cada context concret. Es distingeix, a més, de la transcripció fonètica rigorosa de l'apartat 2 (prevista per a l'hebreu modern) perquè distingeix entre diverses vocals que en hebreu modern es confonen l'una amb l'altra en la pronunciació.

S'aparta de la transcripció fonològica en la representació de les vocals, en la qual es distingeix entre els diversos tipus de *xevaim* compostos i simple per motius de pronunciació (o de grafia).

Les seves característiques el fan especialment apropiat per a transcriure text hebreu, tant de l'època clàssica com de períodes posteriors de la llengua, quan l'atenció del lector s'ha de centrar en l'estructura fonològica de la paraula: en estudis de lingüística comparada, gramàtiques, estudis lingüístics sobre l'hebreu en general i en obres d'alta divulgació en què se suposa per part del lector un coneixement de l'hebreu o, almenys, del valor dels caràcters emprats en la transcripció.

Els caràcters escollits per a la transcripció de les vocals ho han estat pensant que es poguessin fer servir fins a un cert punt independentment de la teoria fonològica sobre el vocalisme de l'hebreu que l'usuari mantingui: s'adapten tant a la teoria fonològica que sosté que hi ha cinc qualitats vocàliques com a la que sosté que n'hi ha set.

TAULA 1
Consonants segons la transcripció rigorosa de l'hebreu clàssic⁵

א	ʔ (ʔ)	Vg. les obs. 1, 4 i 12	ל	ll	Vg. l'obs. 2
ב	b (b)	Vg. les obs. 3 i 12	מ	m	
בּ	b bb	Vg. les obs. 2 i 3	מּ	mm	Vg. l'obs. 2
ג	g (ġ)	Vg. les obs. 3 i 12	נ	n	
גּ	g gg	Vg. les obs. 2 i 3	נּ	nn	Vg. l'obs. 2
ד	d (d)	Vg. les obs. 3 i 12	ס	s	
דּ	d dd	Vg. les obs. 2 i 3	סּ	ss	Vg. l'obs. 2
ה	h		ע	ʕ (ʕ)	Vg. les obs. 1 i 12
הּ	h		עּ	p (p̄)	Vg. les obs. 3 i 12
ו	w		עּ׀׀	p pp	Vg. les obs. 2 i 3
וּ	ww	Vg. l'obs. 2	ז	ʂ	Vg. l'obs. 12
ז	z		זּ	ʂʂ	Vg. les obs. 2 i 12
זּ	zz	Vg. l'obs. 2	ק	q	
ח	ħ	Vg. l'obs. 12	קּ	qq	Vg. l'obs. 2
ט	ʈ	Vg. l'obs. 12	ר	r	
טּ	ʈʈ	Vg. les obs. 2 i 12	ש	ʃ	Vg. l'obs. 12
י	y		שּׁ	ʃʃ	Vg. les obs. 2 i 12
יּ	yy	Vg. l'obs. 2	שׂ	ʃ̣	Vg. l'obs. 12
כ	k (k)	Vg. les obs. 3 i 12	שׂ׀׀	ʃ̣ʃ̣	Vg. les obs. 2 i 12
כּ	k kk	Vg. les obs. 2 i 3	ת	t (t)	Vg. les obs. 3 i 12
ל	l		תּ	t tt	Vg. les obs. 2 i 3

5. En les taules d'aquesta proposta es fan servir els signes convencionals següents:
- La plecra doble (||) separa el caràcter o dígraf que s'ha de fer servir transcrivint de l'hebreu clàssic (a l'esquerra) del caràcter o dígraf que cal fer servir transcrivint de l'hebreu modern (a la dreta).
 - La plecra simple (|) separa dues opcions que depenen de l'estructura fonològica de la llengua convertida (hebreu).
 - La barra inclinada (/) separa dues opcions que depenen de la normativa gramatical de la llengua de conversió (català).
 - Els parèntesis emmarquen caràcters opcionals que l'usuari del sistema de conversió pot escollir en lloc dels que hi ha fora del parèntesi, d'acord amb les seves preferències.
 - El quadradet puntejat (□) equival a una consonant qualsevol.
 - El signe menys (-) indica que el caràcter hebreu no es transcriu.

TAULA 2
Vocals segons la transcripció rigorosa de l'hebreu clàssic⁶

<i>Amb matres lectionis</i>	<i>Sense matres lectionis</i>	<i>Amb xevà simple o compost</i>
יִ ם̣ î	י ם̣ i Vg. l'obs. 10	
יֵ ם̣ ê	י ם̣ e Vg. l'obs. 10	
יֶ ם̣ â Vg. l'obs. 12	י ם̣ æ Vg. l'obs. 10	י ם̣ ě Vg. l'obs. 12
יֶ ם̣ â Vg. l'obs. 5	י ם̣ a Vg. les obs. 6 i 10	י ם̣ ä Vg. l'obs. 12
יֹ ם̣ ô	י ם̣ ā (ā ā) Vg. les obs. 7, 10 i 12	י ם̣ ö Vg. l'obs. 12
יֻ ם̣ û	י ם̣ o Vg. l'obs. 10	
יֶ ם̣ eh Vg. l'obs. 5	י ם̣ u Vg. l'obs. 10	
יֶ ם̣ æh Vg. l'obs. 5		י ם̣ ^e – Vg. les obs. 8 i 12
יֶ ם̣ oh Vg. l'obs. 5		

OBSERVACIONS COMPLEMENTÀRIES A LES TAULES 1 I 2

1. En lloc dels caràcters ם̣ (UNICODE / ISO / IEC 10646, posició 02BE) i ם̣ (UNICODE / ISO / IEC 10646, posició 02BF) es poden fer servir respectivament els caràcters ם̣ (ISO 8859-1, posició 146) i ם̣ (ISO 8859-1, posició 145).

2. Les consonants geminades s'indiquen doblant el caràcter corresponent (דִּבְּרָה = *dibber*).

3. Les consonants *begadkefat* (ב, ג, ד, כ, פ i ת) es transcriuen preferiblement per *b, g, d, k, p i t*, independentment del so, oclusiu o fricatiu, que tinguin en cada context concret, segons ja s'ha avançat més amunt. Si interessa distingir els casos en què en el text hebreu porten la ratlleta anomenada *rafé*, es pot fer servir en la transcripció el diacrític en forma de ratlla superior o inferior, segons els casos: *b̄, ḡ, ḏ, ḵ, p̄, t̄*. També s'admet que, per a comoditat de lectura, es puguin transcriure sempre amb la ratlleta superior o inferior quan són fricatives.

4. La consonant ם̣ es transcriu sempre, fins i tot quan és *mater lectionis*.

5. La consonant ם̣ *mater lectionis* només es transcriu per mitjà de la lletra *h*, segons es veu en el quadre, quan indica les vocals ם̣, ם̣ o ם̣. Exemples:

6. L'ús de la pleceta simple (|), els parèntesis, el quadratet puntejat (◻) i el signe menys (–) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

מַעֲשֵׂה = *maʿăšeh*, מַעֲשֵׂה = *maʿăšəh* (en canvi: מַעֲשֵׂי = *maʿăšé*, הַכְמָה = *hăkmâ*), אֵיפֹה = *ʔêpoh*.

6. El *pàtah* furtiu es transcriu com el *pàtah* normal, col·locat abans de la transcripció de la consonant final (per exemple, רוּחַ = *rûah*).

7. El *qamets* es pot transcriure sempre de la mateixa manera (*â*), per exemple, דָּבָר = *dâbâr* i הַנְּנִי = *hânnenî*, o bé es pot distingir entre el *qamets gadol* (*ā*), per exemple, דָּבָר = *dâbâr*, i el *qamets qatan* o *qamets hatuf* (*â*), per exemple, הַנְּנִי = *hânnenî*.

8. El *xevà* es transcriu per ^e quan és mòbil (כָּפָר = *k^epār*) i no es transcriu quan és quiescent (הַכְמָה = *hăkmâ*) o mitjà (מַלְכֵי = *malkê* o *malkê*).

9. El *maqef* es transcriu amb el guionet (-).

10. Si convé indicar quantitat vocàlica en les vocals sense *mater lectionis*, es pot fer marcant les vocals llargues amb ratlleta superior (*ī, ē, ā, ē, ā* o *ā, ō, ū*). Si hi ha dificultats tipogràfiques per a adoptar aquesta solució es pot duplicar la vocal (*ii, ee, ææ, ââ* o *aa, oo, uu*).

11. Normalment no s'indica la síl·laba tònica perquè l'usuari d'aquesta transcripció se suposa que és coneixedor de l'hebreu i, per tant, sap quina és la posició de l'accent (en hebreu, la majoria dels mots són aguts, llevat de determinades formes que l'usuari de la llengua identifica com a planes). Però si convé indicar la síl·laba tònica, es pot fer per mitjà de l'apòstrof recte (') precedint la síl·laba tònica.

12. En els casos en què el programa o el sistema informàtic que es fa servir no permeti escriure alguns dels caràcters que aquest sistema de transcripció preveu, es poden fer servir els següents caràcters de substitució, tots ells inclosos en el joc de vuit bits ISO 8859-1 (Llatí 1), amb la qual cosa es possibilita l'intercanvi de dades a través d'Internet, almenys dins de l'àmbit d'ús del joc ISO 8859-1 (Estats Units d'Amèrica, Europa occidental...): ? (') → ' (apòstrof recte: ISO 39), b → _b (ratlla inferior, ISO 95, anteposada), g → _g, d → _d, h → .h, t → .t, k → _k, ʿ (') → ` (accent greu: ISO 96), p → _p, s → .s, ś → ´s (accent agut, ISO 180, anteposat), š → ^s (accent circumflex, ISO 94, anteposat), t → _t, â → âe, ā → á, ë → ë, ä → ä, ö → ö, ° → ° (ISO 176).

EXEMPLE DE TRANSCRIPCIÓ DE L'HEBREU CLÀSSIC (GÈNESI 1,1-5)

Original hebreu

1. בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:
2. וְהָאָרֶץ הִיְתָה תֵהוֹ וְבַהֹ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמַּיִם:
3. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר:
4. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר בַּיּוֹם הָאוֹר וּבַיּוֹם הַחֹשֶׁךְ:
5. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ קִרְא לַיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד:

Transcripció

1. b^ereʔšît bārāʔ ʔēlohîm ʔet haššāmayim w^eʔet hāʔāræš:
2. w^ehāʔāræš hāy^etâ tohû wābohû w^eḥošaek ʕal-p^enê t^ehôm w^erûaḥ ʔēlohîm m^eraḥæpæt ʕal-p^enê hammāyim:
3. wayyoʔmæʔ ʔēlohîm y^ehî ʔôr way^ehî-ʔôr:
4. wayyarʔ ʔēlohîm ʔæt-hāʔôr kî-ṭôb wayyabdel ʔēlohîm bēn hāʔôr ûbēn haḥošaek:
5. wayyiqrāʔ ʔelohîm lāʔôr yôm w^elaḥošaek qārāʔ lāylâ way^ehî-ʕæræb way^ehî-boqær yôm ʔæḥād:

Traducció

1. Al principi, Déu va crear el cel i la terra.
2. La terra era caòtica i desolada, les tenebres cobrien la superfície de l'oceà, i l'Esperit de Déu planava sobre les aigües.
3. Déu digué: «Que existeixi la llum.» I la llum va existir.
4. Déu veié que la llum era bona, i separà la llum de les tenebres.
5. Déu va donar a la llum el nom de dia, i a les tenebres, el de nit. Hi hagué un vespre i un matí, i fou el primer dia.

2. TRANSCRIPCIÓ RIGOROSA DE L'HEBREU MODERN

Es tracta d'un sistema de transcripció de base fonètica, és a dir, que representa els *sons*, no els fonemes de l'hebreu. Pren com a llengua convertida l'hebreu modern en la pronunciació del dialecte oriental, la que més elements conserva dels estadis anteriors de la llengua i que ha estat considerada tradicionalment la pronunciació estàndard a Israel (ha estat durant molt de temps l'emprada en els mitjans de comunicació públics).

El llenguatge de conversió no és el català, sinó un conjunt de caràcters de l'alfabet llatí, alguns amb diacrítics, cada un dels quals representa en qualsevol context un mateix fonema o so de l'alfabet hebreu (per exemple, la lletra *g* representa el so velar oclusiu i sonor de la lletra hebrea ג tant davant *i* o *u* com en els altres contextos; la lletra *s* representa el so alveolar fricatiu i sord de la lletra hebrea ש tant entre vocals com en els altres contextos).

És una transcripció rigorosa en la mesura que distingeix entre parelles de fonemes hebreus que molts o la majoria d'israelians actuals pronuncien igual (ʔ = א i ʕ = ע, v = ב fricativa i w = ו consonàntica, h = ח i k = כ fricativa, t = ט i t = ת) i entre fonemes que actualment mai no es distingeixen (s = ש i s̄ = שׁ),

i que transcriu sempre les consonants geminades, que actualment només es pronuncien així en el dialecte oriental, minoritari. El fet que es transcriguin les diferents vocals hebrees només amb els cinc caràcters llatins *a, e, i, o, u* (sense fer distinció, per exemple, entre א, א, א i א mòbil) no li lleva la rigorositat com a transcripció *fonètica de l'hebreu modern*, ja que en hebreu modern les vocals hebrees es pronuncien només amb cinc sons vocàlics diferents.

Es basa, en gran part, en el sistema de transcripció rigorosa aprovat per l'Acadèmia de la Llengua Hebrea l'any 1956, que és usat, amb més o menys adaptacions, en moltes revistes i llibres, tant fora com dins d'Israel (se n'aparta,

TAULA 3
Consonants segons la transcripció rigorosa de l'hebreu modern⁷

א	ʾ -	Vg. les obs. 1 i 3	ל	ll	Vg. l'obs. 4
ב	v		מ	m	
בּ	b bb	Vg. l'obs. 4	מּ	mm	Vg. l'obs. 4
ג	g (ġ)	Vg. l'obs. 2	נ	n	
גּ	g gg	Vg. l'obs. 4	נּ	nn	Vg. l'obs. 4
ד	d (d)	Vg. l'obs. 2	ס	s	
דּ	d dd	Vg. l'obs. 4	סּ	ss	Vg. l'obs. 4
ה	h		ע	ʿ	Vg. les obs. 1 i 3
הּ	h		פ	f	
ו	w		פּ	p pp	Vg. l'obs. 4
וּ	ww	Vg. l'obs. 4	צ	ʒ	
ז	z		צּ	ʒʒ	Vg. l'obs. 4
זּ	zz	Vg. l'obs. 4	ק	q	
ח	ħ		קּ	qq	Vg. l'obs. 4
ט	ṭ		ר	r	
טּ	ṭṭ	Vg. l'obs. 4	ש	ś	
י	y		שּׁ	śś	Vg. l'obs. 4
יּ	yy	Vg. l'obs. 4	שׂ	ʃ	
כ	k		שּׂ	ʃʃ	Vg. l'obs. 4
כּ	k kk	Vg. l'obs. 4	ת	t (t)	Vg. l'obs. 2
ל	l		תּ	t tt	Vg. l'obs. 4

7. L'ús de la pleceta simple (|), els parèntesis i el signe menys (-) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

TAULA 4
Vocals segons la transcripció rigorosa de l'hebreu modern⁸

<i>Amb matres lectionis</i>	<i>Sense matres lectionis</i>	<i>Amb xevà simple o compost</i>
יִּ i	יִּ i	
יֵּ e	יֵּ e	
יֶּ e	יֶּ e	יֶּ e (ě) Vg. l'obs. 8
	א a	א a (ã) Vg. l'obs. 8
הָּ a	אֵּ a o Vg. l'obs. 7	וֹּ o (ö) Vg. l'obs. 8
וֹּ o	וֹּ o	
וּּ u	וּּ u	
הֶּ e		יֶּ e (ě) – Vg. les obs. 8 i 9
הֵּ e		
הֹּ o		

entre altres punts, en el fet de transcriure la lletra hebrea ש per *š* i no per *z*). Quant als caràcters usats en la transcripció, coincideix també bàsicament amb les normes ISO 259 i 259-2 (se n'aparta en la manera gràfica de representar les geminacions i en el fet que es tracta d'una transcripció de base fonètica i no d'una transliteració).

Les característiques d'aquest sistema de transcripció el fan especialment apte per a la transcripció de títols de llibres en fitxes bibliogràfiques de biblioteques i en bibliografies, així com per a la transcripció de textos de l'hebreu modern en què se suposa un coneixement d'hebreu per part del destinatari i en què aquest ha de poder reconstruir sense ambigüitats el text hebreu original.⁹ També pot ser útil per a la transcripció de terminologia gramatical, noms de tractats de la Misnà i el Talmud i altra terminologia que s'acostuma a pronunciar entre els hebraistes amb la fonètica de l'hebreu modern, quan aquests ter-

8. L'ús de la plec simple (l), els parèntesis, el quadrat puntejat (□) i el signe menys (–) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

9. La *pronunciació* del text original pot ser recuperada a través del text transcrit sense cap ambigüitat si el destinatari del text transcrit coneix el valor fonètic de cada un dels caràcters de transcripció. En canvi, la *grafia* del text original no es pot recuperar sense ambigüitats si no es coneix l'hebreu i es té en compte el context, especialment en el cas de les vocals (que, d'altra banda, generalment no s'escriuen en hebreu modern) i d'algunes terminacions (la final *a* pot correspondre a אָּ, הָּ, וָּ o אַּ: לֵךְ = *leka*, הַכְּמָה = *hokma*, אַּבָּרָה = *bara*; la final *e* pot correspondre a יֵּ, הֵּ, וֵּ o הֹּ: מַאֲסֵה = מַעֲשֵׂה/מַעֲשֵׂה/מַעֲשֵׂה).

mes són transcrits simplement per a designar llurs referents i no per a atreure l'atenció del lector sobre llur estructura lingüística. El fet que coincideixi màximament amb sistemes d'ús internacional i que en el text transcrit no s'apliquin les normes de l'ortografia catalana (sinó que a cada fonema o so hebreu correspongui sempre el mateix caràcter en la transcripció) li donen una dimensió internacional, adequada per a bibliografies o fitxes bibliogràfiques que hagin de poder ser consultades per usuaris desconeguts del català.

OBSERVACIONS COMPLEMENTÀRIES A LES TAULES 3 I 4

1. En lloc dels caràcters ם (UNICODE / ISO / IEC 10646, posició 02BE) i ך (UNICODE / ISO / IEC 10646, posició 02BF), es poden fer servir, respectivament, els caràcters ם (ISO 8859-1, posició 146) i ך (ISO 8859-1, posició 145).

2. En la transcripció de ג, ד i ת és opcional fer servir la ratlleta superior o inferior —segons els casos— per a indicar la pronunciació fricativa clàssica (*g̃, d̃, t̃*).

3. La lletra ע es representa sempre en la transcripció: גֵּבַע = *Geva*, יַעֵל = *Ya'el*, עֲטָרָה = *Atara*. La lletra א només es deixa de transcriure quan és inicial o *mater lectionis* (אֶהֱרֹן = *Aharon*), però es transcriu quan porta vocal o *xevà* i està en posició medial (גַּבְרִיאֵל = *Gavri'el*).

4. Les consonants geminades es representen sempre duplicant la consonant llatina corresponent (דִּבְבַר = *dibber*), excepte després del guionet de les partícules prefixades (הַבֹּקֶר = *ha-boqer*).

5. L'article i les altres partícules prefixades se separen de la resta de la paraula mitjançant un guionet: הַסֵּפֶר = *ha-sefer*, בְּהֶדֶר = *ba-ħeder*, לַפְסֵנָה = *la-pisga*, הָעִיר וְהַכְּפָר = *ha-ir ve-ha-kefar*, לְיְרוּשָׁלַיִם = *li-Yrušalayim*. També en el cas de l'infinitiu: לָפַל (rel נפֵל) = *li-pol*, לָרְדַת (rel ירד) = *la-redet*, לְיִסֹד (rel יסד) = *li-ysod*, לְיִרוֹת (rel ירה) = *li-yrot*.

6. Els adverbis i les preposicions compostos lexicalitzats s'escriuen sense guionet: לְפִי = *lefi*, לְגַמְרִי = *legamre*, לְלִפְנֵי = *lifnim*, בְּפִרְוֹשׁ = *beferuš*, מֵאַתַּת = *me'et*, etc.

7. D'acord amb la pronunciació de l'hebreu modern, el *qamets gadol* es transcriu per *a* (per exemple, דָּבָר = *davar*), i el *qamets qatan* o *qamets hatuf* per *o* (per exemple, תּוֹכְנִית = *toknit*).

8. És opcional distingir el *xevà* simple mòbil i el compost de les altres vocals mitjançant el signe de brevetat (◌̆ = *e* o bé *ě*, ◌̇ = *a* o bé *ǎ*, ◌̈ = *o* o bé *ǒ*, ◌̉ = *e* o bé *ě*).

9. Es representa el *xevà* mòbil d'acord amb la pronunciació de l'hebreu oriental: כְּפָר = *kefar* (o *kəfar*; no *kfar*).

10. S'escriu majúscula o minúscula inicial segons la normativa del català.

Si es tracta d'un nom propi amb partícula prefixada, s'escriu amb majúscula el segon element del compost: *be-Yiśra'el*. Si el caràcter que hauria d'anar en majúscula és el signe de transcripció de la lletra *ע*, com que aquest no té forma majúscula, s'escriu en majúscula el caràcter següent: *be-'Eqrón*.

11. Normalment no s'indica la síl·laba tònica, perquè l'usuari d'aquesta transcripció se suposa que és coneixedor de l'hebreu i, per tant, sap quina és la síl·laba tònica, almenys quan les paraules es troben dins el seu context (en hebreu, la majoria dels mots són aguts, llevat de determinades formes que l'usuari de la llengua identifica com a planes). A més, en hebreu modern la posició de l'accent no està del tot fixada en determinats casos: hi ha una pronunciació purista enfront d'una pronunciació més corrent (per exemple, סְטוּדֵנְטִים = [studen'tim] o [stu'dentim]). Si pel motiu que sigui convé assenyalar les síl·labes tòniques, es pot fer mitjançant l'accent agut sobre la vocal corresponent: *študentím* o *študentím*.

12. En els casos en què el programa o el sistema informàtic que es fa servir no permeti escriure alguns dels caràcters que aquest sistema de transcripció preveu, es poden fer servir els següents caràcters de substitució, tots ells inclosos en el joc ASCII, amb la qual cosa es possibilita l'intercanvi de dades a través d'Internet: ' → ' (apòstrof recte: ASCII 39), ġ → g, đ → d, ħ → x, † → + (o bé t), k̲ → kh, ˘ → ` (accent greu: ASCII 96), ş → c, ś → & (o bé s), š → sh, † → t. Per a indicar que el grup *sh* correspon a la transcripció de dues consonants hebrees i no a la transcripció de la consonant ש, els dos caràcters es poden separar amb una barra inclinada: הִסְהִיר = *his/hir* (el dígraf *kh*, en canvi, correspon sempre a la *caf* fricativa).

EXEMPLES DE TRANSCRIPCIÓ RIGOROSA DE L'HEBREU MODERN

Títols de llibres i d'articles de revista:

- מִנְחַת קְנָאוֹת = *Minḥat Qena'ot* («Ofrena de gelosia»),
- תְּשׁוּבוֹת הַרְשָׁבָא = *Tešuvot ha-RašBA* («Dictàmens de R. Salomó ben Adret»),
- עֲנִי וְעֲשִׂיר בַּחֲבֵרָה הַיְהוּדִית בַּסְפָּרָד הַיָּם תִּכּוֹנִית = *'Ani we-ʿašir ba-ḥevra ha-yehudit bi-Sefarad ha-yam Tikōnit* («Pobre i ric en la societat jueva de l'Espanya mediterrània»),
- הַיְסוּדוֹת וְהַתְּחִלּוֹת שֶׁל אִרְגוֹן הַקְּהִילָה הַיְהוּדִית בִּימֵי הַבְּנָיִים = *Ha-yesodot we-ha-haḥalot šel irgun ha-qehilla ha-yehudit bi-yeme ha-benayim* («Fonaments i inicis de l'organització de la comunitat jueva a l'edat mitjana»),
- עַל כּוּוֹנַת שְׁמוֹנֵה־עֶשְׂרֵה אֶצֶל ר' יִצְחָק סְנִי נְהוֹר = *'Al kawwanat Šemone 'Ešre ešel R. Yišḥaq Saggi Nehor* («La intenció mística de la pregària de les divuit benediccions en R. Issac el Cec»),

— ספר מעשה אפוד לפרופיאט דוראן = *Haqdamat sefer «Ma'ase Efad» le-Profiat Duran* («La introducció del llibre *Obra d'Efad* de Profiat Duran»),¹⁰

— ארץ ישראל במשנת ר' יהודה הלוי ור' מושה בן נחמן = *Ereš Yišra'el be-mišnat R. Yehuda ha-Lewi we-R. Moše ben Naḥman* («La terra d'Israel en el pensament de R. Yehudà ha-Leví i de R. Mossé ben Nahman»),

— ספר ביטול עיקרי הנוצרים = *Sefer biṭṭul 'iqqare ha-nošerim* («Llibre de la refutació dels dogmes cristians»),

— הצלחה נפשית ואסטרונומיה: מלחמתו של הרלב"ג נגד תלמי = *Hašlaḥa nafšit we-aštronomya: Milḥamato šel ha-RaLbaG neqed Talmay* («La benaurança espiritual i l'astronomia. El combat de R. Leví ben Guerson contra Ptolemeu»).

Títols de tractats de la Misnà i el Talmud:

- ערלה = *Orla* («Fruit d'Arbres Joves»),
- שבת = *Šabbat* («Dissabte»),
- ערובין = *Eruvin* («Mescles» o «Confusions»),
- פסחים = *Pesaḥim* («Pasqües»),
- ביצה = *Beša* («Ou»),
- ראש השנה = *Roš ha-Šana* («Cap d'Any»),
- תענית = *Ta'anit* («Dejuni»),
- מגילה = *Megilla* («Rotlle»),
- מועד קטן = *Mo'ed Qaṭan* («Dies Menors de les Festes»),
- גיטין = *Giṭṭin* («Documents de Divorci»),
- קדושין = *Qiddušin* («Esposalles»),
- בבא מציעא = *Bava Meši'a* («Secció del Mig»),
- ערכין = *Araḥin* («Valoracions»),
- טהרות/טהרות = *Tohorot/Teharot* («Pureses»).

Terminologia gramatical:

- בגדכפת = *begadkefat*,
- חירק מלא = *hireq male*,
- חירק חסר = *hireq ḥaser*,
- מפיק = *mappiq*,
- קבוץ = *qibbuš*,
- שוא = *šewa*.

10. Sobre la forma transcrita del nom *Profiat Duran* (en lloc de *Profiyat*), cal tenir en compte que es tracta d'un nom de jueu català que ha estat transcrit del català a l'hebreu i que en el text transcrit en caràcters llatins recupera la seva forma originària (vegeu l'apartat 4.2.3).

3. TRANSCRIPCIÓ SIMPLIFICADA DE L'HEBREU (CLÀSSIC I MODERN)

Es tracta d'un sistema de transcripció de base *fonètica* que pren com a llengua convertida l'hebreu clàssic o l'hebreu modern, segons convingui en cada cas. La llengua de conversió és el *atalà* amb un dígraf afegit (*kh*) per a poder representar amb una certa aproximació el so [χ]¹¹ de l'hebreu i amb alguns altres usos aliens a l'ortografia catalana (per exemple, ús de la lletra *q* sense formar part del dígraf *qu* o l'ús de la lletra *y* sense formar part del dígraf *ny*), que no impedeixen la lectura correcta del mot per part d'un lector català fins i tot desconedor de l'hebreu i, a més, permeten identificar més fàcilment la forma originària del mot. No es fan servir els diacrítics aliens a l'ortografia del català que s'utilitzen en la transcripció rigorosa; això fa que el text transcrit sigui fàcilment reproduïble amb mitjans tipogràfics corrents i pugui ser correctament llegit per un lector català culte.

Ha estat pensat per a obres de divulgació en què el destinatari de la transcripció no està necessàriament familiaritzat amb la llengua hebrea, i es preveu que llegirà el text transcrit d'acord amb la normativa ortogràfica de la llengua catalana, excepte pel que fa a la lectura del dígraf *kh* amb el so [χ]. No s'ha previst la possibilitat de la retranscripció: és a dir, a partir del text transcrit, no sempre es pot recuperar fàcilment i sense ambigüitats el text hebreu original (ja que, en alguns casos, diferents fonemes, o fins i tot sons hebreus, es transcriuen amb un mateix caràcter català; no es representen mai les consonants **ח** i **כ**, i no es representen totes les geminacions de l'hebreu).

Fins i tot en obres de tipus més tècnic, és útil per a aquells casos de transcripció de mots solts que no es poden considerar adaptats al català, però que no requereixen una transcripció precisa com la dels apartats anteriors (1 i 2): per exemple, terminologia gramatical, antropònims, topònims, noms de tractats de la Misnà i el Talmud, etc.

El fet que mantingui grafies, sons i combinacions de fonemes (certes geminacions; o bé *i* consonàntica + *i* vocàlica, per exemple: *Hayyim*, *piyyut*) aliens al català fa que no sigui un procediment apte per a incorporar mots al lèxic català. Per això, en escrits de caràcter formal és preferible mantenir els mots transcrits en cursiva, com en els dos tipus de transcripció anteriors (apartats 1 i 2), fora del cas que es tracti de noms propis.

L'adaptació gairebé total a la fonètica del català en què es basa aquest sistema de transcripció (excepte pel que fa al manteniment del so que represen-

11. Es tracta de la consonant uvular fricativa sorda, que també es dona en l'espanyol *ojo*, en el francès *lettre* i en el neerlandès *dag*.

ta el dígraf *kh*, o a les combinacions *yi/iy*) comporta que en el text transcrit es perdin la major part de les distincions de pronunciació entre l'hebreu clàssic i l'hebreu modern, i per això un mateix sistema pot servir bàsicament per a transcriure aquests dos grans dialectes històrics de la llengua hebrea. Només en tres qüestions la transcripció es fa diferentment segons que es parteixi de l'hebreu clàssic o de l'hebreu modern: la transcripció de la lletra כ fricativa, la transcripció de la lletra צ i l'accentuació de la *e* en el text transcrit (vegeu, més avall, les observacions complementàries 1, 4 i 11).

TAULA 5

*Consonants segons la transcripció simplificada de l'hebreu (clàssic i modern)*¹²

א	-		ל	ll	Vg. l'obs. 8
ב	b v	Vg. l'obs. 1	מ	m	
בּ	b bb	Vg. les obs. 1 i 8	מּ	mm	Vg. l'obs. 8
ג	g / gu	Vg. l'obs. 2	נ	n	
גּ	g / gu gg / ggu	Vg. les obs. 2 i 8	נּ	nn	Vg. l'obs. 8
ד	d	Vg. l'obs. 2	ס	s / ss	Vg. l'obs. 5
דּ	d dd	Vg. les obs. 2 i 8	סּ	ss	Vg. les obs. 5 i 8
ה	h		ט	-	
הּ	h		טּ	f	
ו	v		פ	p pp	Vg. l'obs. 8
וּ	vv	Vg. l'obs. 8	פּ	s / ss ts	Vg. l'obs. 4
ז	z		צ	ss ts	Vg. les obs. 4 i 8
זּ	z	Vg. l'obs. 8	ק	q	Vg. l'obs. 7
ח	h		קּ	qq	Vg. les obs. 7 i 8
ט	t		ר	r	
טּ	tt	Vg. l'obs. 8	ש	s / ss	Vg. l'obs. 5
י	y	Vg. l'obs. 3	שּ	ss	Vg. les obs. 5 i 8
יּ	yy	Vg. l'obs. 8	שׂ	x / ix	Vg. l'obs. 6
כ	kh		שׂׂ	x / ix	Vg. les obs. 6 i 8
כּ	k kk	Vg. l'obs. 8	ת	t	Vg. l'obs. 2
ל	l		תּ	t tt	Vg. les obs. 2 i 8

12. L'ús de la plecra doble (||), la plecra simple (|), la barra inclinada (/) i el signe menys (-) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

TAULA 6
*Vocals segons la transcripció simplificada de l'hebreu (clàssic i modern)*¹³

<i>Amb matres lectionis</i>	<i>Sense matres lectionis</i>	<i>Amb xevà simple o compost</i>
יְ i	י i	
יֵ e Vg. l'obs. 11	יֵ e Vg. l'obs. 11	
יֶ e Vg. l'obs. 11	יֶ e Vg. l'obs. 11	יֶ e
אְ a	א a	א a
אֵ a	אֵ a o Vg. l'obs. 9	אֵ o
וֹ o	וֹ o	
וּ u	וּ u	
הֵ e Vg. l'obs. 11		הֵ e - Vg. l'obs. 10
הֶ e Vg. l'obs. 11		
הֹ o		

OBSERVACIONS COMPLEMENTÀRIES A LES TAULES 5 I 6

1. Per a la transcripció de la consonant ב fricativa (quan no porta *dagueix*) es fa servir *b* transcrivint l'hebreu clàssic (per exemple: יַעֲקֹב = *Yaaqob*, אַבְטָלְיוֹן = *Abtalyon*) i *v* transcrivint l'hebreu modern (per exemple: יַעֲיִבָהּ = *yeixivá*).

2. Per a la transcripció de la consonant א (so velar sonor), tant si és oclusiva (quan porta *dagueix*) com si és fricativa (sense *dagueix*), es fa servir *g* o *gu* segons les normes de l'ortografia catalana per a representar aquest so: *gu* davant de *e* o *i*, i *g* en tots els altres casos. Semblantment, tampoc no es distingeix entre la pronunciació oclusiva i fricativa de les següents altres *begadkefat*: א i א. Transcrivint l'hebreu clàssic, tampoc no es distingeix entre א oclusiva o fricativa (vegeu l'observació anterior).

3. Quan en el text transcrit es produeix el contacte entre una *n* i una *y* posterior (exemple: *Binyamin*, *Hananyà*), aquestes dues lletres es llegeixen com a consonants independents i no com el dígraf català *ny* (en hebreu no hi ha cap so corresponent al d'aquest dígraf del català).

4. Per a la transcripció de la consonant ש de l'hebreu clàssic (so alveolar fricatiu sord amb velarització emfàtica) es fa servir *s* o *ss* segons les normes de l'or-

13. L'ús de la plec simple (|), el quadradet puntejat (□) i el signe menys (-) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

tografia catalana per a representar el so de la consonant alveolar fricativa sorda: *ss* entre vocals i *s* en tots els altres casos. En hebreu modern, aquesta mateixa consonant té un so alveolar africatat sord (no emfàtic) i, per tant, es transcriu per *ts*.

5. Per a la transcripció de les consonants hebrees ש i ס (so alveolar fricatiu sord) es fa servir *s* o *ss* segons les normes de l'ortografia catalana per a representar el so de la consonant alveolar fricativa sorda: *ss* entre vocals i *s* en tots els altres casos.

6. Per a la transcripció de la consonant hebrea ש (so palatoalveolar fricatiu sord) es fa servir *ix* o *x* segons les normes de l'ortografia catalana: *ix* després de les vocals *a*, *e*, *o* i *u* que no sigui semivocal (part d'un diftong) i *x* en tots els altres casos.

7. Per a la transcripció de la consonant hebrea ק (so velar oclusiu sord, i emfàtic en hebreu clàssic) es fa servir sempre la lletra *q*, fins i tot davant *e* o *i* (exemples de l'hebreu clàssic: צָדוּק = *Sadoq*, עֲקִיבָה = *Aqibà*; exemple de l'hebreu modern: מַפְּקָה = *mappiq*).

8. Es representen en la transcripció totes les geminacions de l'hebreu excepte les de les consonants sibilants (ז, ס, צ, ש i שׁ), si no és que, per algun motiu especial, es vol representar la pronunciació no oriental de l'hebreu modern (que no manté les geminacions).

9. El *qamets gadol* es transcriu per *a* (per exemple, שַׁבָּת = *Xabbat*), i el *qamets qatan* o *qamets hatuf*, per *o* (per exemple, עֲרֻלָּה = *Örlà*).

10. Transcrivint l'hebreu clàssic, el *xevà* es transcriu per *e* si és mòbil (שֵׁמוּאֵל = *Xemuel*) i no es transcriu si és quiescent (יִשְׁמַעֵאל = *Yixmael*) o mitjà (מַלְכֻּחַת = *Malkhut*). Transcrivint l'hebreu modern, normalment també es representa el *xevà* mòbil clàssic d'acord amb la pronunciació de l'hebreu oriental (vocal anterior mitjana no labialitzada): כֶּפָּר = *kefar* i no *kfar*, כְּנֶסֶת = *Knésset* i no *Knésset*, בְּנֵי יְהוּדָה = *Bené Yehudà* i no *Bne Yehudà*.

11. S'accentua segons la normativa del català, tenint en compte que:
 a) Transcrivint l'hebreu clàssic, quan en la transcripció la lletra *e* ha de portar accent gràfic, el porta agut o tancat si representa la vocal *tseré* de l'hebreu (per exemple, יוֹסֵף = *Yossé*), i greu o obert si representa la vocal *segol* (per exemple, אֵלִיעֶזֶר = *Elièzer*), d'acord amb el timbre amb què es pronunciaven aquestes vocals en hebreu clàssic. La lletra *o* sempre porta, en canvi, accent agut.
 b) Transcrivint l'hebreu modern, tant la lletra *e* com la *o* porten sempre accent agut, d'acord amb el so que tenen les corresponents vocals hebrees en aquest dialecte històric. Tant transcrivint l'hebreu clàssic com l'hebreu modern, per a indicar que dues vocals no es pronuncien formant diftong sinó hiat, es fa servir la dièresi, segons l'ús del català (per exemple: מֵאִיר = *Meir*).

12. Se separen amb guionet de la resta de la paraula l'article i les altres partícules prefixades (exemple de transcripció de l'hebreu clàssic: אַבּוֹת דְּרַבִּי נָתָן = *Abot de-Rabbi Natan*).

TRANSCRIPCIÓ I TRADUCCIÓ

Cal tenir en compte que en molts casos pot ser preferible traduir un nom en lloc de transcriure'l.

a) Exemples presos de l'hebreu clàssic:

Forma hebrea	Transcripció simplificada	Traducció
שָׁמַיִן הַזָּקֵן	[Xammay] ha-Zaqén	[Xammay] el Vell
יְהוּדָה הַנָּשִׂיא	[Yehudà] ha-Nassí	[Yehudà] el Patriarca
יֹסֵף הַגַּלִּילִי	[Yossé] ha-Guelilí	[Yossé] el Galileu
הַנָּשִׂיא	ha-Nassí	el Patriarca

b) Exemples presos de l'hebreu modern:

Forma hebrea	Transcripció simplificada	Traducció
רֹאשׁ הַשָּׁנָה	Roix ha-Xanà	Cap d'Any
יוֹם כִּפּוּר	Yom Kippur	dia de l'Expiació
יוֹם הַעֲצִמָאוּת	Yom ha-Atsmaüt	dia de la Independència
חַג הַסֻּכּוֹת	[festa de les] Sukkot	[festa de les] Cabanyelles (o [festa dels] Tabernacles)
חַג הַחֲנֻכָּה	[festa de la] Hanukkà	[festa de la] Dedicació (o [festa de les] Llums)
חַג הַפֶּסַח	[festa de la] Pésah	[festa de] Pasqua
חַג הַשְּׁבוּעוֹת	[festa de les] Xavuot	[festa de] Pentecosta (o [festa de les] Setmanes)

EXEMPLES DE TRANSCRIPCIÓ SIMPLIFICADA DE L'HEBREU CLÀSSIC

Noms de rabins tannaïtes i amoraïtes (és a dir, de l'època de la Misnà i el Talmud): אָבָא = *Abba*, אַבְטַלְיוֹן = *Abtalyon*, אֱלִיעֶזֶר = *Eliezer*, אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָהּ = *Elazar ben Azaryà*, בֶּן הֵאֵהָ = *Ben He He*, בְּרֵכְיָהּ = *Berekhyà*, דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס = *Dossà ben Harkinàs*, חַגִּי = *Haggay*, חִזְקִיָּהּ = *Hizqiyyà*, חִיָּיָא בַר יוֹסֵף = *Hiyyà bar Yossef*, יְהוּדָה בֶּן יִלְיָא = *Yehudà [ben Ilay]*, יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי = *Yehoixua ben Leví*, יְהוּדָה בַר יְחֶזְקֵאל = *Yehudà bar Yehezqel*, יוֹחָנָן בֶּן זִבְדִּי = *Yohanan ben Zakkay*, יוֹנָה = *Yonà*, יוֹנָתָן בֶּן אֶלְעָזָר = *Yonatan [ben Elazar]*, יוֹסֵף בֶּן זִמְרָה = *Yossé ben Zimrà*, יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר = *Yossé ben Yoèzer*, יוֹסֵף = *Yossef*, יַעֲקֹב = *Yaaqob*, יִצְחָק [נַפְתָּהָא/נַפְתָּחָא] = *Yishaq [Nappahà/Nappehà]*, יִרְמְיָהּ = *Yirmeyà*, נְחֵמָן בַּר יַעֲקֹב = *Meir*, מְאִיר = *Meir*, לֵוִי = *Leví*, יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֶלְיָשָׁע = *Yixmael [ben Elixà]*.

= *Nabman bar Yaaqob*, נַחְמָן בַּר יִצְחָק = *Nabman bar Yisbaq*, עוּלָא = *Ullà*, רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה = *Rabbà bar Bar Hanà*, עֲקִיבָה = *Aqibà*, צָדוֹק = *Sadoq*, רַב = *Rab*, רַבָּא = *Raba*, רַבָּנָא = *Rabbana*, שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי = *Xemuèl bar Nahmani*, שְׁמֵי הַזְקֵן = *Xammay el Vell*, שְׁמֵעוֹן בֶּן-לָקִישׁ = *Ximon ben Laqix*, שְׁמֵעוֹן בֶּן-שֶׁטַח = *Ximon ben Xetah*. Exemples en què només es transcriu el primer element: הַלֵּל הַזְקֵן = *Gamliel el Vell* o *Gamaliel*,¹⁴ הַלֵּל הַזְקֵן = *Hil-lel el Vell*, יוֹסֵי הַגְּלִילִי = *Yehudà el Patriarca*, יוֹסֵי הַגְּלִילִי = *Yossé el Galileu*, רַבִּי (= יְהוּדָה הַנָּשִׂיא) = *Rabbi* (= *Yehudà el Patriarca*).

Altres antropònims: יַעֲקֹב בֶּן חַיִּים בֶּן אֲדֹנִיָּה = *Yaaqob ben Hayyim ben Adoniyyà*, יִשְׂרָאֵל בַּעַל-שֵׁם-טוֹב = *Yisrael Baal-Xem-Tob*, מוֹשֶׁה בֶּן מַיְמוֹן = *Moixè ben Maymon (Maimònides)*, סְעַדְיָה [הַ]נָּאוֹן = *Seadyà [ha]-Gaon*, שְׁלֹמוֹהַ יִצְחָקִי = *Xelomó Yisbaqí (RaIXI)*, שְׁמֵעוֹן בַּר בּוֹכְבָא = *Ximon bar Kokheba*.

Títols dels tractats de la Misnà i el Talmud: עֲרֻלָּה = *Orlà* («Fruit d'Arbres Joves»), שַׁבָּת = *Xabbat* («Dissabte»), עֲרוּבִין = *Erubín* («Mescles» o «Confusions»), פֶּסַחִים = *Pessahim* («Pasqües»), בֵּיצָה = *Bessà* («Ou»), רֹאשׁ הַשָּׁנָה = *Roix ha-Xaná* («Cap d'Any»), תַּעֲנִית = *Taanit* («Dejuni»), מְגֻלָּה = *Meguil-là* («Rotlle»), מוֹעֵד קָטָן = *Moed Qatan* («Dies Menors de les Festes»), גִּטּוּיִן = *Guittín* («Documents de Divorci»), קִדּוּשִׁין = *Qidduixín* («Esposalles»), בָּבָא מְצִיעָא = *Baba Messia* («Secció del Mig»), עֲרַבִין = *Arakhín* («Valoracions»), טְהוֹרוֹת/טְהוֹרוֹת = *Tohorot/Tehtarot* («Pureses»).

Nom de les deu esferes o *sefirot* segons la càbala: 1) כֶּתֶר = *Kèter* («Corona») o כֶּתֶר עֲלִיוֹן = *Kèter Elyon* («Corona suprema»). 2) חֻכְמָה = *Hokhmà* («Saviesa»). 3) בִּינָה = *Binà* («Intelligència», «Comprensió»). 4) גְּדֻלָּה = *Guedullà* («Grandesa») o חֶסֶד = *Hèssed* («Amor»). 5) גְּבוּרָה = *Gueburà* («Força») o דִּין = *Din* («Judici»). 6) תִּפְאָרֶת = *Tifèret* («Bellesa», «Èsplendor») o רַחֲמִים = *Rahamim* («Compassió»). 7) נֶצַח = *Néssah* («Eternitat», «Perpetuïtat»). 8) הוֹד = *Hod* («Majestat»). 9) צְדִיק = *Saddiq* («Just») o יְסוֹד עוֹלָם = *Yessod Olam* («Fonament del Món»). 10) מַלְכוּת = *Malkhut* («Regne») o עֲטָרָה = *Atarà* («Diadema»).

EXEMPLES DE TRANSCRIPCIÓ SIMPLIFICADA DE L'HEBREU MODERN

Topònims: מַחְנֵה יְהוּדָה = *Mahané Yehudà*, מַטֵּה בִּנְיָמִין = *Matté Binyamín*, פֶּתַח תִּקְוָה = *Pétah Tiqvà*, קִרְיַת שְׁמוֹנָה = *Qiryat Xemonà*.

Noms d'institucions: בְּנֵי יְהוּדָה = *Bené Yehudà* (nom d'un equip de futbol: Fills de Judà), בְּנֵסֶט = *Kenésset* (Parlament d'Israel), יָד וַשֵּׁם = *Yad va-Xem* (museu o monument [*Yad*] en memòria [*Xem*] dels jueus morts en els

14. Vegeu, pel que fa a la segona forma, el llibre dels Fets dels Apòstols, capítol 5, versicles 34 i 39, i capítol 22, versicle 3.

campes d'extermini nazis), יְדִיעוֹת אַהֲרֹנּוֹת = *Yediot Aharonot* (nom d'un diari: *Últimes Notícies*), יִשְׁיבָה = *yeixivà* (escola talmúdica), לִיכּוּד = *Likkud* (nom d'un partit polític: Unitat), הַמַּעֲרָךְ = *ha-Maarakh* (un dels noms del Partit del Treball: L'Alineació), מְרִיץ = *Mérets* (nom d'un moviment polític, constituït per una sigla), רַק"ח = *Ràqah* (nom d'un partit polític, constituït per una sigla), צַה"ל = *Tsàhal* (nom de l'exèrcit d'Israel, constituït per una sigla).

Títols de tractats de la Misnà i el Talmud: עֲרֻלָּה = *Orlà* («Fruit d'Arbres Joves»), שַׁבָּת = *Xabbat* («Dissabte»), עֲרוּבִין = *Eruvín* («Mescles» o «Confusions»), פֶּסַחִים = *Pessahim* («Pasqües»), בֵּיצָה = *Betsà* («Ou»), רֹאשׁ הַשָּׁנָה = *Roix ha-Xanà* («Cap d'Any»), תַּעֲנִית = *Taanit* («Dejuni»), מְגִילָה = *Meguil·là* («Rotlle»), מוֹעֵד קָטָן = *Moed Qatan* («Dies Menors de les Festes»), גִּטִּין = *Guittín* («Documents de Divorci»), קִדּוּשִׁין = *Qidduixín* («Esposalles»), בֶּבַא מִצִּיעָא = *Bava Metsia* («Secció del mig»), עֲרָכִין = *Arakhín* («Valoracions»).

Terminologia gramatical: בְּגַדְכֶפֶת = *begadkefat*, חֵירֶק מְלֵא = *híreq malé*, חֵירֶק חֹסֵר = *híreq hasser*, מַפֵּק = *mappiq*, קִבּוּץ = *qibbuts*, שָׁוָא = *xevà*.

4. SOBRE ELS NOMS PROPIS (ORIENTACIÓ D'ÚS)

4.1. NOMS HEBREUS HISTÒRICS

4.1.1. *Noms bíblics tradicionals*

Els antropònims i topònims bíblics (originàriament hebreus o de cultures veïnes adaptats a l'hebreu) que tenen una forma tradicional en català s'escriuen normalment respectant aquesta forma, excepte quan es vol que el lector pugui reconèixer clarament per mitjà de la transliteració o transcripció l'estructura gràfica o fonològica del nom hebreu (en treballs de paleografia, epigrafia, fonologia, gramàtica, etc.). En general, es tracta de noms bíblics que han passat al català a través del grec i el llatí (la majoria es transcriuen, doncs, seguint els criteris d'adaptació dels noms propis grecs i llatins).¹⁵ A continuació s'inclou una llista orien-

15. Vegeu Joan ALBERICH i Montserrat ROS, *La transcripció dels noms propis grecs i llatins*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1993. Sobre la grafia final *-es*, vegeu INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, «Noves normes ortogràfiques sobre els noms en *-es*», a *Documents de la Secció Filològica, I*, Barcelona, 1990, p. 79-80. Sobre l'accentuació aguda i no plana o esdrúixola de molts noms tradicionals (*Abraham, Salomó*, etc.), vegeu Joan ALBERICH i Pere CASANEL·LAS, «La transcripció al català dels noms propis bíblics grafats en grec: l'accent», a *Tradició i traducció de la Paraula: Miscel·lània Guin Camps*, Montserrat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993, p. 377-391. Sobre el fet que uns noms mantinguin la *n* final després de la *o* (per exemple, *Aaron*), mentre que d'altres la perden (per exemple, *Ascaló*), vegeu Joan ALBERICH i Montserrat ROS, § 162, 165, 180 i 219, i Joan ALBERICH i Pere CASANEL·LAS, § 2.2.a. No s'inclouen en aquesta llista

TAULA 7
Principals noms hebreus bíblics amb forma tradicional catalana

אַהֲרֹן	Aaron	אַשֶׁר	Aser	אֵלִיָּה	Elies
עַבְדִּיהָ	Abdies	אַשְׁכְּנַז	Asquenaz	אֵלִישֶׁע	Eliseu
הָאֵבֶל	Abel	עַזְרִיָּה	Azaries	עִמְנוּאֵל	Emmanuel
אַבִּיטָר	Abiatar	בַּלְעָם	Balaam	עֵשָׂו	Esauí
אַבִּיָּה	Abies	בַּלְשַׁאצָּר	Baltasar	עֲזָרָה	Esdres
אַבִּיגַיִל	Abigail	בָּרַק	Barac	אֶסְתֵּר	Ester
אַבִּימֶלֶךְ	Abimèlec	בָּרַקְיָה [ו]	Baraquies	חַוָּה	Eva
אַבִּינָדָב	Abinadab	בָּרוּךְ	Baruc	יְחֵזְקֵאל	Ezequiel
אַבִּירֹם	Abiron	בִּנְיָמִן	Benjamí	חֲזַקְיָה	Ezequies
אַבִּישַׁג	Abisag	בֵּית לְחֶם	Betlem	גַּבְעוֹן	Gabaon
אַבְנֵר	Abner	בֵּת־שֶׁבַע	Betsabé	גָּד	Gad
אַבְרָהָם	Abraham	בּוּז	Booz	גַּלְעָד	Galaad
אַבְשָׁלוֹם	Absalom	כַּיִן	Caín ¹⁶	גַּלִּיל	Galilea
אַחָאָב	Acab	כַּלֵּב	Caleb	גַּרִּיזִים	Garizim
אַחַז	Acaz	חָם	Cam	עַזָּה	Gaza
אַדָם	Adam	כַּנְעַן	Canaan	גֵּדְעוֹן	Gedeó
אַדֹנִיָּה	Adonies	כַּרְמֶל	Carmel	גֵּנְזַרְת	Genesaret
אַגָר	Agar	קֶדְרוֹן	Cedró	גִּלְיָת	Goliat
אַגֵּי	Ageu	קֹרַח	Corè	עֲמֹרָה	Gomorra
אַמַּסְיָה	Amasies	דָּלִילָה	Dalila	חַבְּבֻק	Habacuc
אַמּוֹן	Ammon	דָּן	Dan	חֶבְרוֹן	Hebron
אַמוֹס	Amós	דָּנִיֵּאל	Daniel	חֵנוֹךְ	Henoc
אַנַּנְיָה	Ananies	דָּוִד / דָּוִד	David	חֶרְמוֹן	Hermon
אַנַּתוֹת	Anatot	דֵּבֹרָה	Dèbora	חֹרֵב	Horeb
אַנָּה	Anna	דִּינָה	Dina	יִצְחָק	Isaac
אַרְנוֹן	Arnon	עֲדֵן	Edèn	יִשְׁעִיָּהוּ	Isaïes
אַסָּא	Asà	אַפְרַיִם	Efraïm	יִשְׁמַעֵאל	Ismael
אַשְׁכָּלוֹ	Ascaló	אַלְעָזָר	Eleazar	יִשְׂרָאֵל	Israel
אַשְׁדּוֹד	Asdod	עֵלִי	Elí	יִשְׂשַׁכָּר	Issacar

noms del Nou Testament (o dels llibres deuterocanònics) com *Jesús* que, tot i tenir un origen en darrer terme hebreu (en aquest cas, transcrivint simplificadament, *Yeixua*, reducció de *Yehoi-xua*), s'han transcrit sempre en català a partir de la forma grega (en aquest cas, Ἰησοῦς).

16. També s'ha fet servir la forma *Caïm*.

TAULA 7 (Continuació)
 Principals noms hebreus bíblics amb forma tradicional catalana

יַבֹּק	Jaboc	לִיאָה	Lia	שְׁלֹמֹה	Salomó
יַעֲקֹב	Jacob	לוֹט	Lot	שָׁמְרוֹן	Samaria
יַעַל	Jael	מְלָאֲכִי	Malaquies	שָׁמְשׁוֹן	Samsó
יָפֹא / יָפוֹא	Jafa	מַנַּשֶּׁשֶׁה	Manassès	שָׁמוּאֵל	Samuel
יַפֶּת	Jâfet	מַרְדֻּכִי	Mardoqueu	שָׂרָה	Sara
יְהוֹנָדָב	Jeconies	מָרְיָם	Maria	שָׂרוֹן	Saron
יַפְתָּח	Jeftè	מַתְּוִשֶׁלַח	Matusalem	שָׂאוּל	Saül
יֵרֵמְיָהוּ	Jeremies	מֶלְכִישֶׁדֶק	Melquisedec	שֶׁדְּעִיָּה [9]	Sedecies
יֵרִיחוֹ	Jericó	מִיקֵּהָ	Miquees	שֵׁם	Sem
יֵרֹבֹאָם	Jeroboam	מִיקֵּאֵל	Miquel	שֵׁת	Set
יְרוּשָׁלַיִם	Jerusalem	מִישָׂאֵל	Misael	צִדּוֹן / צִדּוֹן	Sidó
יֵשֶׁע	Jessè	מוֹאָב	Moab	שִׁלֹה / שְׁלוֹ / שֵׁלֹ	Siló
יֵתְרוֹ	Jetró	מֹשֶׁה	Moisés	שִׁלֹחַ / שֵׁלַח	Siloè
אֵיזָבֵל	Jezabel	מֹלֶךְ	Moloc	שִׁמְעוֹן	Simeó
יֹאָב	Joab	נֶפְתָלִי	Neftalí	סִינַי	Sinaí
אִיּוֹב	Job	נְחֵמְיָהוּ	Nehemies	צִיּוֹן	Sió / Sion
יֹנָתָן	Jonàs	נוֹעַ	Noè	שִׁקֵּם	Siquem
יְהוֹנָתָן / יוֹנָתָן	Jonatan	נוֹעֲמִי	Noemí	סִיסָרָא	Sísara
יֹרְדָן	Jordà	הוֹשֶׁעַ	Osees	סֹדוֹמָה	Sodoma
יְהוֹשָׁפָט	Josafat	עֹזִיָּהוּ [9]	Ozies	סוֹפוֹנְיָה	Sofonies
יוֹסֵף	Josep	רָחֵל	Raquel	תְּבוֹר	Tabor
יֹאשִׁיָּהוּ	Josies	רֵבֶכָה	Rebeca	צֹר / צָר	Tir
יְהוֹשֻׁעַ	Josuè	רֹבֹאָם	Roboam	אוּרִיָּה	Uries
יְהוּדָה	Judà	רֹבֵנִן	Rubèn	זְבוּלוֹן / זְבוּלוֹן	Zabuló
לָבָן	Laban	רוּת	Rut	זַכְרְיָהוּ	Zacaries
לֵוִי	Leví	שָׁבָא	Saba	זְרוּבָבֵל	Zorobabel
לֵוִיָּתָן	Leviatan	שָׁלֵם	Salem		

tativa dels principals noms hebreus bíblics que tenen una forma tradicional establerta en català (la llista inclou noms que tenen la mateixa forma tant si es transcriuen de l'hebreu com si es transcriuen del grec i el llatí; per exemple, *Adam*; la llista inclou tots els topònims d'Israel que tenen forma tradicional en català).

Observeu la gran diferència que hi ha en molts casos entre la forma tradicional d'un nom i la que resultaria de transcriure'l directament de l'hebreu, per

exemple fent servir el sistema de transcripció simplificada de l'hebreu clàssic (indiquem en primer lloc la forma tradicional i a continuació, dins del parèntesi, la forma transcrita simplificada de l'hebreu clàssic): *Abdies* (*Obadyà*), *Anna* (*Hannà*), *Balaam* (*Bilam*), *Galilea* (*Galil*), *Gaza* (*Azà*), *Genesaret* (*Kinnèret*), *Isaac* (*Ishaq*), *Jerusalem* (*Yeruixalayim*), *Judà* (*Yehudà*), *Matusalem* (*Metuixèlah*), *Moisès* (*Moixè*), *Noè* (*Nóah*), *Rebeca* (*Ribqà*), *Samaria* (*Xomeron*), *Samsó* (*Ximxon*), *Siloè* (*Xilóah*), *Sodoma* (*Sedom*), *Zacaries* (*Zekharyà*), etc.

Quan la forma hebrea d'algun d'aquests noms tradicionals s'aplica a més d'una persona o a més d'un lloc, actualment s'acostuma a designar amb la forma tradicional catalana solament la persona o el lloc més coneguts, a causa dels quals la forma llatina del nom ha esdevingut tradicional en català. En canvi, les altres persones o llocs, menys coneguts, que porten el mateix nom hebreu es designen, en textos catalans, transcrivint o adaptant al català (d'acord amb el procediment que es cregui adequat) el nom directament de l'hebreu. Així *Josuè* és el successor de Moisès i, en canvi, *Jehoixua/Yehoixua* és el gran sacerdot dels temps de Zorobabel-Esdres (Esd 2,2); *Betlem* és una vila de Judà, «la ciutat de David» (1Sa 20,6), i *Betlèhem* o *Bet-Lèhem* és una població de Zabuló (Js 19,15).

4.1.2. Noms bíblics no tradicionals

Els noms no tradicionals, tant antics com d'època posterior, poden ser sotmesos als procediments de transliteració o transcripció rigorosa, segons la finalitat amb què aquests noms s'inclouen en un text i el tipus de text, de la mateixa manera que els noms que tenen una forma tradicional en català. Però tant en obres de divulgació com fins i tot en els mateixos textos científics en general no és necessari transliterar o transcriure els noms propis d'una manera tan precisa i aquests es transcriuen o s'adapten, almenys parcialment, a la llengua en què està escrit el text, en el nostre cas el català.

Abans de la publicació de la *Biblia catalana: Traducció interconfessional* l'any 1993,¹⁷ normalment en les versions bíbliques catalanes (per exemple, en la Bíblia de Montserrat de l'any 1970¹⁸ o en la de la Fundació Bíblica Catalana del 1969)¹⁹ els antropònims i topònims menys coneguts, és a dir, els noms no considerats tradicionals, es transcrivien també com els tradicionals, a partir de les formes que aquests noms adopten en grec i en llatí; per exemple, *Mosollam* (Vulgata: *Mosollam*) i no *Meixullam* (hebreu, מִשְׁלָם), *Josuè* (per a designar el

17. *Biblia catalana: Traducció interconfessional*, Barcelona, Associació Bíblica de Catalunya, Editorial Claret, Societats Bíbliques Unides, 1993 (3a edició, revisada: 1996).

18. *La Bíblia: Versió dels textos originals i notes pels monjos de Montserrat*, Andorra, Casal i Vall, 1970.

19. *La Bíblia*, Barcelona, Editorial Alpha i Fundació Bíblica Catalana, 1969.

gran sacerdot del temps de Zorobabel-Esdres, sense distingir-lo del successor de Moisès; Vulgata: *Iosue*) i no *Jehoixua* o *Yehoixua* (en hebreu, יהושע).

La *Bíblia catalana: Traducció interconfessional*, seguint una tendència general en les últimes versions de la Bíblia a altres llengües europees, transcriu els noms considerats no tradicionals directament de l'hebreu. Aquests noms, però, es transcriuen al català segons un sistema que s'aparta del proposat més amunt com a transcripció simplificada de l'hebreu clàssic perquè tendeix a harmonitzar la forma d'aquests noms amb la dels noms tradicionals i evita totalment les grafies alienes a l'ortografia del català, de manera que en resulta més un sistema d'adaptació fonicogràfica al català que de transcripció fonètica simplificada. Les principals diferències entre aquest sistema i els de la transcripció simplificada de l'hebreu clàssic de més amunt són les següents:²⁰

a) Només es representa la geminació en el cas de מ = *mm*, נ = *nn* i ל = *ll*.

b) No es transcriu la lletra ה inicial de mot o del segon element d'un mot compost, excepte en els casos de *Hil·lel* i *Hinom*.

c) La consonant י es transcriu per *j* si és inicial i per *i* si no ho és, en lloc de transcriure-la sempre per *y*.

d) La consonant כ, tant quan porta *dagueix* com quan no en porta, es transcriu per *c/qu*, i no per *k* i *kh* respectivament.

e) La consonant ק es transcriu pel dígraf *qu* davant *e* o *i*, i per *c* en tots els altres casos, i no pas per *q* (sense la *u* del dígraf *qu*) en tots els casos.

Almenys dins l'àmbit dels textos que es refereixen a la Bíblia, és recomanable fer servir aquest tipus de transcripció, tenint en compte que la *Bíblia catalana: Traducció interconfessional* (amb les seves adaptacions al valencià i al català de les Illes Balears) és la versió bíblica més difosa actualment en tot l'àmbit català i que els noms bíblics constitueixen un corpus tancat, de manera que qui dubti de com es transcriu qualsevol d'aquests noms no ha de fer res més que consultar el text bíblic.

4.1.3. *Noms de l'època talmúdica, medieval i moderna (anterior a l'establiment de l'hebreu modern)*

Tots aquests noms, quan es fan servir simplement per a designar llurs referents i no per a atreure l'atenció del lector sobre llur estructura lingüística, es

20. Una exposició i justificació detallada d'aquest sistema de transcripció es pot trobar en l'article de Pere CASANEL·LAS, «Transliteració i transcripció...», 2001, p. 260-267 i 352-357. La llista de noms està publicada en M. Carme BAQUÉ I ESTADELLA, Joan FERRER I COSTA i Armand PUIG I TÀRRECH, *Onomàsticon bíblic hebreu-català*, Barcelona, Facultat de Teologia de Barcelona, Associació Bíblica de Catalunya, 1984; cal introduir en els noms d'aquesta llista les correccions indicades en l'article esmentat més amunt.

transcriuen segons el sistema de transcripció simplificada de l'hebreu clàssic (apartat 3), excepte els de jueus que visqueren en contacte amb la cultura europea llatina medieval, per a la designació dels quals es pot adoptar també la forma bíblica tradicional del nom (per exemple, *Moisès ben Maimon*, o *Maimònides*, a més de *Moixé ben Maymon*). En els altres casos, no s'adopta la forma bíblica tradicional del nom, sinó que aquest es transcriu directament de l'hebreu. Exemples: *Ximon bar Kokhebà* (en comptes de *Simeó/Simó*²¹ *bar Kokhebà*), *Rabí Yeboixua ben Hananya* (en comptes de *Rabí Josuè/Jesús*²² *ben Ananies*), *Rabí Aqibà ben Yossef* (en comptes de *Rabí Aqibà ben Josep*), *Rabí Elazar ben Azarya* (en comptes de *Rabí Eleazar ben Azaries*), *Rabí Yixmael ben Elixà* (en comptes de *Rabí Ismael ben Eliseu*), *Rabí Yehudà el Patriarca* (en comptes de *Rabí Judà el Patriarca*), *Rabí Ximon ben Yehudà* (en comptes de *Rabí Simeó/Simó ben Judà*), *Mar Xemuel* (en comptes de *Mar Samuel*), *Rabí Xelomó Yisbaqí* o *Raixí* (o bé *Rabí Salomó Yisbaqí*), *Yehudà ha-Leví* (o bé *Judà ha-Leví*), *Moixé ben Maymon* (o bé *Moisès ben Maimon* o *Moisès Maimònides*), *Eliyyahu ben Xelomó Zalman, gaon de Vilna (Vilnius)* (en comptes de *Elies ben Salomó, gaon de Vilna [Vilnius]*), etc.²³

TRANSCRIPCIÓ DE NOMS DE JUEUS MEDIEVALS CATALANS

En lloc de fer servir una transcripció fonètica basada en la pronunciació de l'hebreu clàssic o de l'hebreu modern, almenys des de la segona dècada del segle XX molts hebraïstes, catalans i estrangers, prefereixen adoptar, per als noms dels jueus medievals catalans, formes basades en les grafies (no sempre uniformes) que ells mateixos o llurs contemporanis feien servir i que responen, segons els estudis fets fins ara i el testimoni d'algun gramàtic contemporani, a determinades peculiaritats que tenia la pronunciació de l'hebreu dels jueus de llur àmbit cultural tant respecte a la pronunciació clàssica o masorètica com respecte a la pronunciació conservada pels jueus que vivien en territori àrab. Això justifica transcripcions com *Mossé* (o *Mossè*) en lloc de *Moixè*, *Jafudà* en lloc de *Yehudà*, *Jucef* en lloc de *Yossef*, *Issac* en lloc de *Yisbaq*, *Saltell* en lloc de *Xealtiel*, *Sul-lam* en lloc de *Meixul-lam*, etc.²⁴

21. La primera forma és l'única que apareix en les traduccions catalanes de la Bíblia hebrea; la segona forma prové dels llibres deuterocanònics i del Nou Testament.

22. La primera forma és l'única que apareix en les traduccions catalanes de la Bíblia hebrea; la segona només apareix en els deuterocanònics (Siràcida) i el Nou Testament.

23. Vegeu-ne més exemples sota l'epígraf «Exemples de transcripció simplificada de l'hebreu clàssic» de l'apartat 3.

24. Es pot consultar una llista d'unes quantes dotzenes de noms de jueus medievals catalans escrits així a Eduard FELIU i Pere CASANELLAS, «Bibliografia sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya-Aragó i Provença: 1985-1994», *Tamid* (Barcelona), 1 (1997), p. 258-260.

4.2. NOMS HEBREUS CONTEMPORANIS

4.2.1. *Noms de jueus contemporanis (antropònims)*

Quan aquests noms són transcrits simplement per a designar llurs referents i no per a atreure l'atenció del lector sobre llur estructura lingüística, es transcriuen mitjançant el sistema de transcripció simplificada de l'hebreu modern (apartat 3), llevat que es conegui amb seguretat quina és la grafia oficial del nom (o cognom)²⁵ o la preferència personal del portador.

4.2.2. *Noms de lloc israelians actuals (topònims contemporanis)*

Els topònims israelians procedents de l'època bíblica que tenen una forma tradicional en català (*Asdod, Ascaló, Israel, Jerusalem, Betlem, Siquem*, etc.) es transcriuen respectant aquesta forma.²⁶

Els topònims procedents de l'època bíblica que no tenen forma tradicional (entenen tradicional en el sentit de transcrits del grec i el llatí; vegeu l'apartat 4.1.1), es poden transcriure mantenint les formes adoptades en la *Bíblia catalana: Traducció interconfessional*. Exemples (entre parèntesis s'indiquen les formes que tenen aquests noms transcrivint-los d'acord amb el sistema de transcripció simplificada de l'hebreu modern exposat en l'apartat 3): בְּאֵר־שֶׁבַע = *Beerxeba (Beer-Xeva)*, הַצֹּר = *Hassor (Hatsor)*, נֶגֶב = *Nègueb (Néguev)*, עֲרָבָה = *Arabà (Aravà)*, קִרְיַת־יַעֲרִים = *Quiriat-Jearim (Qiryat-Yearim)*.

Per a la resta de topònims es fa servir el sistema de transcripció simplificada de l'hebreu modern exposat en l'apartat 3. En atles, llistes de topònims, etc., es poden indicar com a formes alternatives les de l'Acadèmia de la Llengua Hebrea i fins els noms originals grafiats en hebreu. Exemples (entre parèntesis s'indiquen les formes que tenen aquests noms transcrivint-los d'acord amb el sistema simplificat de l'Acadèmia de la Llengua Hebrea): מַחֲנֵה יְהוּדָה = *Mahané Yehudà (Mahane Yehuda)*, מַטֵּה בְּנֵי־מִינָן = *Matté Binyamín (Matte Binyamin)*, נֶתַנְיָה = *Netanyà (Netanya)*, פֶּתַח תִּקְוָה = *Pétah Tiqvà (Petah Tiqwa)*, קִרְיַת גַּת = *Qiryat Gat (Qiryat Gat)*, קִרְיַת יָם = *Qiryat Yam (Qiryat Yam)*, קִרְיַת שְׁמוֹנָה = *Qiryat Xemonà (Qiryat Shemona)*, רִישׁוֹן לְצִיּוֹן = *Rixon le-Tsiyyon (Rishon le-Ziyyon)*, תֵּל־אָבִיב = *Tel-Aviv (Tel-Aviv)*. En el cas de תֵּל־אָבִיב =

25. Per a la transcripció a l'alfabet llatí dels noms i cognoms (a més de topònims, etc.), és vigent a Israel el sistema de transcripció simplificada de l'Acadèmia de la Llengua Hebrea (vegeu l'exposició d'aquest sistema en l'annex).

26. Vegeu la llista dels principals d'aquests topònims tradicionals a la taula 7.

Hefà (*Hefa*), és preferible la forma tradicional *Haifa*, provinent de l'àrab i ja usada en català.

4.2.3. *Altres antropònims i topònims d'origen no hebreu*

En la transcripció de textos hebreus contemporanis, cal tenir en compte que molts antropònims (sobretot cognoms) i topònims són noms propis procedents de llengües occidentals (o d'altres àrees lingüístiques), la pronúncia dels quals ha estat prèviament transcrita i adaptada a les possibilitats gràfiques de l'alfabet hebreu, fet que determina sovint una certa alteració de la grafia i la pronúncia originàries a causa de les característiques de la fonètica i de l'alfabet hebreus. És aquest el cas, per exemple, d'antropònims i topònims com *Weizmann* > וויצמן, *Schwartz* > שורץ, *Spiegel* > שפינל, *De-Vries* > דה-פריס, *Jackson* > ג'אקסון, *Bordeaux* > בורדו, *New York* > ניו יורק, *München* > מינכאן, *Bologna* > בולוניה, *Genève* > ז'אנאוה, *Manchester* > מאנצ'אסטאר, *Cleveland* > קליוולנד, etc.

En tots els casos anteriors, en retranscriure aquests antropònims i topònims a l'alfabet llatí, encara que estiguin inserits en un text transcrit més ampli, per al qual hom ha utilitzat un dels sistemes de transcripció de l'hebreu (normalment, el de transcripció rigorosa de l'hebreu modern), és recomanable de restituir a aquests noms propis la grafia que tenen en la llengua originària, i no pas retranscriure'ls de l'hebreu a caràcters llatins seguint el sistema de transcripció que s'ha fet servir per a la resta del text. El mateix cal fer quan es tracta de noms comuns d'altres llengües que a vegades apareixen escrits en lletres hebrees en textos hebreus, com ara *night-club* > קלאב / נייט-קלוב, *à la carte* > א-לה-קארט, *call* > קאל.

Un altre cas és el d'aquells topònims —com passa amb nombroses poblacions europees— que en hebreu tenen una forma tradicional: וינה (= Wina; Wien, Viena), ורשה (= Warxa; Warszawa, Varsòvia), ליסבון (= Lisbon; Lisboa), ספּרד (= Sefarad; Espanya), צרפת (= Tsarefat; França), סין (= Sin, Xina), etc. És recomanable, en aquests casos, de respectar la forma tradicional hebrea, tot adjuntant-li (entre parèntesis o claudàtors) la forma catalana del topònim perquè pugui ser identificable. Per exemple: «Warxa [Varsòvia]», «Wina [Viena]». Naturalment, en textos traduïts de l'hebreu, aquests topònims s'han d'escriure exclusivament en llur forma catalana.

5. TAULES SINÒPTIQUES DE CONVERSIÓ DE LES CONSONANTS I LES VOCALS HEBREES

TAULA 8
*Conversió de les consonants hebrees*²⁷

Hebreu	Transcripció rigorosa de l'hebreu clàssic	Transcripció rigorosa de l'hebreu modern	Transcripció simplificada (hebreu clàssic i hebreu modern)
א àlef	ʔ (ʾ) ²⁸	ʔ _ ²⁹	-
ב bet	b (b) ²⁸	v	b v
בּ	b bb	b bb	b bb
ג guímel	g (g̃) ²⁸	g (g̃)	g / gu
גּ	g gg	g gg	g / gu gg / ggu
ד dàlet	d (d) ²⁸	d (d)	d
דּ	d dd	d dd	d dd
ה he	h	h	h
הּ	h	h	h
ו vau	w	w	v
וּ	ww	ww	vv
ז zain	z	z	z

27. Les *matres lectionis* ך, ם i ן s'inclouen en la taula de les vocals (taula 7). L'ús de la plec simple (l), de la plec doble (ll), de la barra inclinada (/), dels parèntesis i del signe menys (-) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

28. En els casos en què el programa o el sistema informàtic que es fa servir no permeti escriure alguns dels caràcters que aquest sistema de transcripció preveu, es poden fer servir els següents caràcters de substitució, tots ells inclosos en el joc de vuit bits ISO 8859-1 (Llatí 1), amb la qual cosa es possibilita l'intercanvi de dades a través d'Internet, almenys dins de l'àmbit d'ús del joc ISO 8859-1 (Estats Units d'Amèrica, Europa occidental...): ʔ (ʾ) → ' (apòstrof recte: ISO 39), b → _b (ratlla inferior, ISO 95, avantposada), g̃ → _g, d → _d, h → .h, t → .t, k → _k, ʔ (ʾ) → ` (accent greu: ISO 96), p̄ → _p, s̄ → .s, s̄ → `s (accent agut, ISO 180, avantposat), š → `s̄ (accent circumflex, ISO 94, avantposat), t → _t.

29. En els casos en què el programa o el sistema informàtic que es fa servir no permeti escriure alguns dels caràcters que aquest sistema de transcripció preveu, es poden fer servir els següents caràcters de substitució, tots ells inclosos en el joc ASCII, amb la qual cosa es possibilita l'intercanvi de dades a través d'Internet: ʔ (ʾ) → ' (apòstrof recte: ASCII 39), h → x, t → + (o bé t), k → kh, ʾ → ` (accent greu: ASCII 96), s → c, s̄ → & (o bé s), š → sh. Per a indicar que el grup *sh* correspon a la transcripció de dues consonants hebrees i no a la transcripció de la consonant xin, els dos caràcters es poden separar amb una barra inclinada: ךּם = *his/hir* (el dígraf *kh*, en canvi, correspon sempre a la caf fricativa).

TAULA 8 (Continuació)
 Conversió de les consonants hebrees³⁰

Hebreu	Transcripció rigorosa de l'hebreu clàssic	Transcripció rigorosa de l'hebreu modern	Transcripció simplificada (hebreu clàssic i hebreu modern)
ז	zz	zz	z
ח	h ²⁸	h ²⁹	h
ט	t ²⁸	t ²⁹	t
צ	tt ²⁸	tt ²⁹	tt
י	y	y	y
יײַ	yy	yy	yy
כ	k (k) ²⁸	k ²⁹	kh
כׁ	k kk	k kk	k kk
ל	l	l	l
לׁ	ll	ll	ll
מ	m	m	m
מׁ	mm	mm	mm
נ	n	n	n
נׁ	nn	nn	nn
ס	s	s	s / ss
סׁ	ss	ss	ss
ע	ʕ (ʕ) ²⁸	ʕ ²⁹	–
פ	p (p̄) ²⁸	f	f
פׁ	p pp	p pp	p pp
צד	ʃ ²⁸	ʃ ²⁹	s / ss ts
צדׁ	ʃʃ ²⁸	ʃʃ ²⁹	ss ts
ק	q	q	q
קׁ	qq	qq	qq
ר	r	r	r
שׁ	ś ²⁸	ś ²⁹	s / ss
שׁׁ	śś ²⁸	śś ²⁹	ss
שׂ	ʒ ²⁸	ʒ ²⁹	x / ix
שׁׂ	ʒʒ ²⁸	ʒʒ ²⁹	x / ix
ת	t (t) ²⁸	t (t)	t
תׁ	t tt	t tt	t tt

30. L'ús de la plecra doble (ll), la plecra simple (l), la barra inclinada (/), els parèntesis i el signe menys (–) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

TAULA 9
Conversió de les vocals hebrees³¹

<i>Hebreu</i>	<i>Transcripció rigorosa de l'hebreu clàssic</i>	<i>Transcripció rigorosa de l'hebreu modern</i>	<i>Transcripció simplificada (hebreu clàssic i hebreu modern)</i>
◻ <i>híreq</i>	i	i	i
◻ <i>tseré</i>	e	e	e
◻ <i>segol</i>	æ	e	e
◻ <i>pàtah</i>	a	a	a
◻ <i>qàmets</i>	â (ā â) ³²	a o	a o
◻ <i>hólem</i>	o	o	o
◻ <i>qibbutz</i>	u	u	u
◻ <i>híreq malé</i>	î	i	i
◻ <i>tseré malé</i>	ê	e	e
◻	æ ³²	e	e
◻	eh	e	e
◻	æh	e	e
◻	â	a	a
◻ <i>hólem malé</i>	ô	o	o
◻	oh	o	o
◻ <i>xúreq</i>	û	u	u
◻ <i>xevà</i>	◻ ^e - ³²	e (ë) -	e -
◻ <i>hatef segol</i>	ě ³²	e (ě)	e
◻ <i>hatef pàtah</i>	ã ³²	a (ã)	a
◻ <i>hatef qàmets</i>	ö ³²	o (ö)	o

31. L'ús de la plec simple (◻), els parèntesis, el quadrat puntejat (◻) i el signe menys (-) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

32. Si el programa o el sistema informàtic que es fa servir no permet escriure alguns dels caràcters que aquest sistema de transcripció preveu, es poden fer servir els següents caràcters de substitució, tots ells inclosos en el joc de vuit bits ISO 8859-1 (Llatí 1), amb la qual cosa es possibilita l'intercanvi de dades a través d'Internet, almenys dins de l'àmbit d'ús del joc ISO 8859-1 (Estats Units d'Amèrica, Europa occidental...): æ → âe, ā → á, ě → ë, ã → ä, ö → ö, ◻^e → ◻^o (ISO 176).

ANNEX

*Sistema de transcripció simplificada de l'Acadèmia de la Llengua Hebrea*³³

TAULA 10
*Consonants segons la transcripció simplificada
 de l'Acadèmia de la Llengua Hebrea*³⁴

א	' -	Vg. l'obs. 1	ל	ll	Vg. l'obs. 2
ב	v		מ	m	
בּ	b bb	Vg. l'obs. 2	מּ	mm	Vg. l'obs. 2
ג	g		נ	n	
גּ	g gg	Vg. l'obs. 2	נּ	nn	Vg. l'obs. 2
ד	d		ס	s	
דּ	d dd	Vg. l'obs. 2	סּ	ss	Vg. l'obs. 2
ה	h		ע	' -	Vg. l'obs. 1
הּ	h		פ	f	
ו	w		פּ	p pp	Vg. l'obs. 2
וּ	ww	Vg. l'obs. 2	צ	z	Vg. l'obs. 8
ז	z		צּ	zz	Vg. les obs. 2 i 8
זּ	zz	Vg. l'obs. 2	ק	q	
ח	h	Vg. l'obs. 8	קּ	qq	Vg. l'obs. 2
ט	t		ר	r	
טּ	tt	Vg. l'obs. 2	ש	s	
י	y		שּ	ss	Vg. l'obs. 2
יּ	yy	Vg. l'obs. 2	שׁ	sh	
כ	kh		שׂ	shsh	Vg. l'obs. 2
כּ	k kk	Vg. l'obs. 2	ת	t	
ל	l		תּ	t tt	Vg. l'obs. 2

33. HA-AQADEMYA LA-LAŠON HA-IVRIT [ACADEMIA DE LA LLENGUA HEBREA], «Kelale ha-ta'iq mi-ketav ivri li-ketav laṭini» [«Normes de transcripció de l'escriptura hebrea en alfabet llatí»], extret de *Zikronot ha-Aqademya la-Lašon ha-Ivrit* [*Annals de l'Acadèmia de la Llengua Hebrea*], 3-4 (1955-1956 - 1956-1957).

34. L'ús de la plecra simple (l) i el signe menys (-) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

TAULA 11
*Vocals segons la transcripció simplificada de l'Acadèmia de la Llengua Hebrea*³⁵

Amb matres lectionis	Sense matres lectionis	Amb xevà simple o compost
יִ i Vg. l'obs. 3	י i	
יֵ e Vg. l'obs. 3	יֵ e	
יֶ e Vg. l'obs. 3	יֶ e	יֶ e
הָ a Vg. l'obs. 3	הָ a o Vg. l'obs. 4	הָ a
וֹ o Vg. l'obs. 3	וֹ o	וֹ o
וּ u Vg. l'obs. 3	וּ u	
הֶ e Vg. l'obs. 3		הֶ e – Vg. l'obs. 5
הֵ e Vg. l'obs. 3		
הֹ o Vg. l'obs. 3		

OBSERVACIONS COMPLEMENTÀRIES A LES TAULES 10 I 11

1. Les lletres א i ע només es representen si porten *xevà* o van precedides de *xevà* quiescent: יִגְאֵל = *Yig'al*, נִדָּר = *Ne'dar*, גִּדְוֹן = *Gid'on*, רַעְיָה = *Ra'ya*. En canvi, no es representen si es troben en posició inicial, entre vocals o a final de paraula: אֶהְרֹן = *Aharon*, גַּבְרִיאֵל = *Gavriel*, גֵּרָא = *Gera*, גֵּבַע = *Geva*, יַעֵל = *Yael*, אֶטָרָה = *Atara*.

2. Les consonants amb *dagueix* fort es representen duplicades: מְנַשֶּׁשֶׁה = *Menasbshe*.

3. Les lletres ה, ו i י *matres lectionis* no es representen.

4. El *qamets gadol* es transcriu per *a* (per exemple, בְּנִימִין = *Binyamin*), i el *qamets qatan* o *qamets hatuf*, per *o* (per exemple, מֹרְדֵכַי = *Mordekbay*).

5. El *xevà* es representa si és mòbil i no es representa si és quiescent.

6. Les vocals poden portar dièresi, si cal, per a evitar lectures defectuoses. Per exemple: *Meïr*, *Neëman*, *Yaël*.

7. L'article se separa de la resta de la paraula amb guionet i llavors no s'escriu doble la consonant següent malgrat el *dagueix* fort: רַמּוֹת הַשִּׁבִּים = *Ramot Ha-Shavim*.

35. L'ús de la plec simple (|), el quadradet puntejat (□) i el signe menys (–) s'explica en la nota a peu de pàgina de la taula 1 (nota 5).

8. És habitual fer servir aquest sistema de transcripció prescindint dels diacrítics dels caràcters que transcriuen les consonants \mathfrak{h} (h en lloc de \underline{h}) i \mathfrak{z} (z en lloc de \underline{z}), especialment per la dificultat tipogràfica que de vegades comporten aquests caràcters.

VII

**PEL RECONeixEMENT DE LA UNITAT
DE LA LLENGUA CATALANA**

(Declaració institucional signada del 29 de maig de 1996)

El dia 29 de maig de 1996, en un acte acadèmic que se celebrà a la seu de l'Institut pel reconeixement de la unitat de la llengua catalana, el president de l'Institut d'Estudis Catalans i els rectors de la Universitat d'Alacant, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat de les Illes Balears, Universitat Jaume I, Universitat de Lleida, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra, Universitat Ramon Llull, Universitat Rovira i Virgili, Universitat de València i Universitat Oberta de Catalunya signaren la declaració institucional pel reconeixement de la unitat de la llengua catalana que figura a continuació.

PEL RECONeixEMENT DE LA UNITAT DE LA LLENGUA CATALANA

Davant les diferents manifestacions entorn de la unitat de la llengua catalana que s'han produït recentment, i a l'inici d'una nova situació política a l'Estat espanyol, els sotasignats volem manifestar públicament la convicció que en qüestions de llengua és convenient que l'acció política estigui d'acord amb el coneixement científic. En conseqüència, demanem al Govern de l'Estat i als de les comunitats autònomes implicades un reconeixement de la unitat de la llengua catalana, que estén el seu territori de Salses a Guardamar de Segura i de Fraga a Maó i l'Alguer, amb les conseqüències d'ordre pràctic que se'n deriven raonablement. En aquest sentit, volem destacar:

— la necessitat d'establir formes de col·laboració intercomunitària que permetin dotar de coherència els diversos processos de normalització, a fi d'aconseguir la integració i la cohesió de la comunitat lingüística. Això, sens perjudici de la denominació de *valencià* que rep també la llengua catalana al País Valencià;

— la necessitat de mantenir una sola normativa lingüística per a la varietat escrita que integri aportacions del valencià i de les modalitats illenques, com ha estat pràctica habitual de l'Institut d'Estudis Catalans i de totes les universitats. Qualsevol atemptat contra aquesta necessitat s'hauria de considerar com una mancança del respecte i la protecció de què han d'ésser objecte totes les llengües de l'Estat segons l'article 3.3 de la Constitució espanyola.

Així mateix, entenent que la preservació i la promoció de les diverses llengües territorials són també una qüestió d'estat, els sotasignats demanem al Govern espanyol i al Congrés dels Diputats que, d'acord amb les comunitats autònomes implicades, emprenguin les iniciatives necessàries perquè el reconeixement de la unitat de la llengua catalana i el referent legal normatiu siguin recollits en el corpus jurídic de manera inequívoca i amb caràcter fonamental.

VIII

**DECLARACIÓ
DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
DAVANT LA CONSTITUCIÓ
DE L'ACADÈMIA VALENCIANA
DE LA LLENGUA**

(Aprovada pel Ple de l'Institut el 18 de juny de 2001)

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua fou creada per la Llei 7/1998, del 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, núm. 3334, del 21.9.1998, p. 14754-14764); els primers vint-i-un membres foren nomenats per les Corts Valencianes mitjançant la Resolució 134/V, del 15 de juny de 2001, sobre l'elecció dels membres de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (Butlletí Oficial de les Corts Valencianes, núm. 104/V, del 25.6.2001, p. 13503-13504), i es constituí formalment aquesta institució a València el 31 de juliol de 2001.

Arran dels dos primers fets, el Ple de l'Institut d'Estudis Catalans, en la sessió tinguda el dia 18 de juny de 2001, aprovà la «Declaració de l'Institut d'Estudis Catalans davant la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua» que es reproduïx tot seguit.

DECLARACIÓ DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS DAVANT LA CONSTITUCIÓ DE L'ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA

Davant la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, l'Institut d'Estudis Catalans fa constar:

1. La unitat de la llengua que es parla de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó i l'Alguer, designada per la romanística amb el nom de *llengua catalana*, és un fet, no un objecte d'estipulació, que deriva d'una continuïtat lingüística mil·lenària, la qual ha donat lloc a una realitat unitària dins la seva diversitat, tal com ho reconeix la lingüística romànica partint dels criteris científics habituals. Aquesta unitat no és alterada per l'existència d'altres denominacions territorials i tradicionals, entre les quals la de *valencià*, emprada en diverses disposicions legals i que l'Institut d'Estudis Catalans recull en els seus Estatuts.

2. L'Institut d'Estudis Catalans a compleix la funció d'acadèmia de la llengua per a totes les terres de llengua i cultura catalanes, d'acord amb el consens social, el reconeixement acadèmic estatal i internacional i el seu mandat estatutari, explicat en el Reial decret 3118/1976. En conseqüència, l'Institut d'Estudis Catalans ha elaborat sempre una normativa general apta per a totes les modalitats de la llengua.

3. La Llei de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, seguint el dictamen del Consell Valencià de Cultura, reconeix la unitat de la llengua quan afirma que «el valencià, idioma històric i propi de la Comunitat Valenciana, forma part del sistema lingüístic que els corresponents estatuts d'autonomia dels territoris hispànics de l'antiga Corona d'Aragó reconeixen com a llengua pròpia». Igualment, aquesta Llei assumeix una normativa unitària per a la llengua, ja que estableix com una competència de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua «determinar la normativa oficial del valencià» (article 7.a) tot basant-se en les *Normes* de Castelló «que constitueixen i constitueixen un consens necessari» (preàmbul) i són la base de la «normativització consolidada» del valencià (article 3).

4. Cal que aquesta comesa de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua sigui duta a terme garantint la unitat de la llengua i de la seva normativa general, unitària en la diversitat. Amb el compliment d'aquestes premisses, l'Institut d'Estudis Catalans està obert a col·laborar en una empresa comuna amb l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, talment com s'esdevé entre institucions que comparteixen una mateixa llengua, més enllà de la natural diversificació dels parlars.

Finalment, l'Institut d'Estudis Catalans s'adreça a les institucions polítiques dels diversos territoris de llengua catalana a fi que promoguin les accions oportunes per a vetllar per un patrimoni lingüístic compartit i establir mesures de col·laboració.

IX

**LA LLENGUA CATALANA
A LA UNIÓ EUROPEA**

(Manifest aprovat pel Ple de l'Institut el 8 d'abril de 2002)

El Ple de l'Institut d'Estudis Catalans, en la sessió tinguda el dia 8 d'abril de 2002, aprovà el manifest sobre la llengua catalana a la Unió Europea que es reproduïx tot seguit.

LA LENGUA CATALANA A LA UNIÓN EUROPEA

I. EL SENTIT DE LA UNIÓN EUROPEA

1. Des del seu origen, la Unió Europea (UE) ha aplicat una política lingüística fonamentada en el reconeixement plural i igualitari de la diversitat lingüística en el si de les seves institucions. Els tractats de la UE són clars i inequívocs quant a aquest reconeixement. L'article 22 de la Carta de Drets Fonamentals declara específicament i explícitament el respecte a la pluralitat lingüística, que hi és ressaltada com una riquesa que cal mantenir i envigorir.

2. La creació d'un marc social, polític, administratiu i econòmic que abrasi els països del Vell Continent és viable en la mesura que suposi el respecte més estricte i rigorós a la diversitat lingüísticocultural de cadascun d'aquests països, basat en la solidaritat entre les parts.

3. La marginació o el menysteniment de qualsevol idioma comportaria una lesió, inacceptable des de cap punt de vista, de la integritat de tots els pobles que constitueixen la UE.

4. Tot i que és comprensible la voluntat de la UE d'establir un nombre reduït de llengües franques i que el criteri de selecció es basi en factors demogràfics i polítics, fóra del tot rebutjable que aquesta solució pragmàtica induís a discriminar llengües i cultures. Totes mereixen la mateixa consideració, al marge de qüestions quantitatives.

5. Altrament, si hom es basa en criteris d'ordre polític, no pot sinó caure en una actitud inexcusablement injusta, que comporta la prepotència d'uns territoris i de llurs llengües damunt els altres, i la manca de tractament igualitari, és a dir, democràtic, de la varietat dels països. Les ciències humanes i socials consideren unànimement que ni cap llengua ni cap cultura són superiors a cap altres.

II. LA LLENGUA CATALANA EN EL CONTEXT DE LA UNIÓ EUROPEA

1. D'antuvi, és deplorable que la llengua catalana no tingui caràcter oficial sense restriccions a la UE, tot i que és parlada a tres dels estats membres: l'espanyol, el francès i l'italià.

2. La pròxima incorporació de nous estats com a membres de la UE implicarà l'acollença en el seu si d'un bon nombre de noves llengües oficials.

3. Per bé que no hi ha res a objectar a l'atorgament de la condició d'oficialitat a aquests idiomes, sí que és condemnable la negativa a reconèixer aquesta oficialitat a la llengua catalana.

4. La transcendència de les llengües no es pot mesurar amb arguments quantitius, si no és des d'una visió centrada en la voluntat de domini dels uns sobre els altres. Tampoc no es pot valorar amb arguments polítics: un principi fonamental de respecte als drets humans és que totes les llengües i totes les cultures constitueixen igualitàriament el patrimoni de la humanitat.

5. Tanmateix, no és sobrer remarcar algunes característiques històriques, demogràfiques i jurídiques de la llengua catalana.

5.1. Entre les noves llengües que tindran carta d'oficialitat a la UE, solament el polonès, el romanès i l'hongarès superen el català en nombre de parlants; l'eslovac, el lituà, el letó, l'eslovè, l'estonià i el maltès són idiomes propis de països que tenen menys de sis milions d'habitants.

5.2. Si s'ordenava el català entre les onze llengües oficials de la UE d'acord amb el nombre d'habitants de les àrees geogràfiques on són pròpies, ocuparia la setena posició.

5.3. Pel que fa al nombre d'usuaris, la llengua catalana és equiparable al suec, al grec i al portuguès, i supera el danès i el finès. Entre totes les llengües denominades «regionals», el català és l'única llengua parlada per més de set milions de persones.

5.4. La llengua catalana posseeix una varietat estàndard unificada, amb una normativa gramatical, lèxica i terminològica sòlida i reconeguda per tots els parlants.

5.5. Des de l'any 1907 la llengua catalana disposa d'una acadèmia: l'Institut d'Estudis Catalans.

5.6. Fora de l'àmbit estricte dels territoris on és la llengua pròpia, el català s'ensenya a setanta-sis universitats d'Europa i d'Amèrica.

5.7. Com a demostració que és una llengua adaptada a la societat actual, disposa de nombrosos mitjans de comunicació (canals de televisió i emissores de ràdio) i és la dinovena llengua del món amb més presència a l'espai cibernètic d'Internet.

5.8. Des del punt de vista historicocultural, el català és una llengua romànica, els orígens de la qual es remunten al segle IX.

5.9. Catalunya, a l'època medieval, fou una nació independent, que tenia com a llengua oficial el català; solament la coerció i, fins i tot, la repressió politicoculturals de determinats règims de govern als segles XVIII-XX li negaren aquesta condició.

5.10. La literatura en llengua catalana ha donat autors de renom internacional, com ara Ramon Llull, Ausiàs March, Bernat Metge, Joanot Martorell, Jacint Verdaguer, Carles Riba, Mercè Rodoreda, Salvador Espriu, etc.

6. Així doncs, solament el fet que els territoris de llengua i cultura catalanes no tinguin un estat propi és el pretext perquè es negui l'oficialitat del català en el si de la UE.

7. Aquesta actitud és inadmissible, perquè la nova Europa no ha d'ésser exclusivament la dels estats, sinó, sense excepció, la de tots els pobles que la configuren.

8. Altrament, el criteri d'haver de tenir estat propi com a pas previ per al reconeixement de l'oficialitat de les llengües no tan sols és obsolet, sinó sobretot injust, perquè implica l'escapçament del patrimoni europeu amb un argument que no té res a veure amb la salvaguarda de la diversitat com a riquesa del Vell Continent.

9. L'arbitrarietat d'aquest criteri és palesa si hom té en compte que Andorra és un estat sobirà que té la llengua catalana com a única llengua oficial.

III. L'ACTITUD DE L'ESTAT ESPANYOL RESPECTE AL RECONeixEMENT DE L'OFICIALITAT DE LA LLENGUA CATALANA A LA UE

1. Dels tres estats membres de la UE on és parlada la llengua catalana, només a l'Estat espanyol té el reconeixement de llengua oficial en algunes de les seves comunitats autònomes. Aquesta situació li atribueix una responsabilitat més gran pel que fa a la promoció externa d'aquesta llengua.

2. La Constitució espanyola del 1978 fa un reconeixement explícit de la pluralitat lingüística existent a l'interior de l'Estat, i els diversos estatuts d'autonomia i altres lleis emanades dels parlaments autonòmics fixen un règim de cooficialitat territorial per a les llengües de les nacionalitats.

3. No obstant això, el Govern de l'Estat espanyol no fa res per promoure el reconeixement de l'oficialitat a la UE de cap llengua que no sigui la castellana i cerca permanentment els mitjans per tal de frenar qualsevol iniciativa que s'oposi a la seva voluntat. Aquesta actitud és contrària, no solament als principis democràtics d'igualtat, sinó també a la lletra de la Constitució espanyola.

4. Aquest capteniment de l'Estat espanyol ha de provocar, sens dubte, perplexitat entre els membres de la UE, si més no, en el sentit de discernir-hi l'oposició entre allò que desitja el Govern d'Espanya i allò que, en canvi, manifesta una comunitat quant a la consideració de la llengua pròpia.

5. Cap estat democràtic no té el dret de desdenyar la llengua i la cultura d'una comunitat, i molt menys té el dret d'estendre'n un menysteniment més enllà de les seves fronteres; ans al contrari, té l'obligació de defensar íntegrament i igualitàriament el patrimoni lingüísticocultural dels territoris que el componen.

IV. CONCLUSIONS

Tenint en compte les reflexions plantejades en aquest text, el Ple de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), en la sessió ordinària del 8 d'abril de 2002, aprova per unanimitat les conclusions següents:

1. D'acord amb les funcions establertes en els seus Estatuts, l'IEC té el deure ineludible de denunciar i de procurar impedir qualsevol situació que feixi o amenaci la integritat de la llengua catalana i, doncs, la seva consideració igualitària com a llengua de cultura.

2. Aquest deure és singularment reforçat pel reconeixement de la institució i de les seves funcions pel Reial decret 3118/1976, del 26 de novembre.

3. L'IEC considera greu l'actitud del Govern espanyol de no promoure l'atorgament del caràcter oficial a la llengua catalana per part de la UE.

4. Resulta com a mínim estrany que el govern d'un estat no promogui el dret a l'oficialitat d'una llengua dels seus territoris, com una aportació essencial més al patrimoni lingüísticocultural d'Europa, o no doni suport a les iniciatives que tenen aquest objectiu.

5. L'IEC insta el Govern de l'Estat espanyol a remoure els obstacles que dificulten el reconeixement de l'oficialitat de la llengua catalana a la UE, a abandonar definitivament qualsevol posició que en pugui provocar la marginació i a adoptar la defensa de la diversitat lingüísticocultural dels seus territoris, com a patrimoni de la humanitat. L'IEC considera que aquesta és una incumbència constitucional i moral del Govern de l'Estat espanyol.

6. L'IEC reclama al Parlament i al Govern de la Generalitat de Catalunya, al Parlament i al Govern de les Illes Balears, i a les Corts i al Govern de la Generalitat Valenciana que se solidaritzin activament amb aquestes peticions i que actuïn políticament prop del Govern espanyol, prop de les institucions de la UE i prop dels ciutadans i les ciutadanes per tal que s'accepti l'oficialitat plena de la llengua catalana en el si de la UE.

7. Semblantment, l'IEC demana també que, des del Congrés dels Diputats i des del Senat de l'Estat espanyol, s'adoptin posicions inequívokes a favor de l'oficialitat de ple dret de la llengua catalana a la UE.

8. L'IEC s'adreça al Parlament Europeu i a la Comissió Europea perquè iniciïn els processos conduents al reconeixement del català com a llengua oficial de la UE.

9. Així mateix, l'IEC requereix de totes les institucions nacionals, estatals i internacionals, especialment de les europees, dels àmbits acadèmic, cultural i polític, la solidaritat amb les reivindicacions suara expressades.

10. L'IEC reclama, en definitiva, amb la fermesa que atorguen les consideracions més elementals quant al tractament just i democràtic de la diversitat lingüísticocultural, que la llengua catalana esdevingui, sense més dilacions i de ple dret, llengua oficial de la UE.

